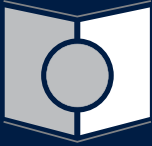

**"חשבתי שאם אדבר
אתם רוסית, הם יבינו טוב
יותר" ... שיחה מרתקת
עם 'יהודי של שמחה'**

Dirshu
דרשו' ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 348

פנינים לפרשת האזינו - חג הסוכות

אני זוכר שראיתי פעם את אבי מורי הגאון הגדול בעל 'מעדני השולחן' זצ"ל, כשהוא משוחח בדברי תורה עם הראב"ד של ירושלים הגאון הגדול רבי דוד יונגרייז זצ"ל. אמר לו אבא, איזה חג נפלא זה חג הסוכות, הרי אדם עולה על יצועו בלילה, ישן שנת ישרים, שש, שבע אפילו שמונה שעות שינה, שקוע לו בחלומותיו אבל בכל רגע ורגע הוא מקיים מצוות עשה מדאורייתא! נפלא!!!

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א בעל 'טיב הכוונות', 'טיב הפרשה' ושאר ספרים, בשיחה נלהבת, מרתקת ומלאה התרגשות על הזכות העצומה שנפלה בחלקנו, להיכנס לסוכה ולקיים את מצוות החג

יעקב א. לוסטיגמן

נודע בשערים כח ההשפעה של הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, אשר בכוחו לעורר באמרי פיו את ישראל קדושים לאביהם שבשמים, ורבים השיב מעוון, ובכל עת שאנו פונים אליו בבקשה לאמץ ברכיים כושלות בעבודת ה', ולהתחזק בדיבורים נפלאים לכבוד התורה ולכבוד נותן התורה, אנו זוכים לשמוע מפיו שפע של אמרות ורעיונות המתובלים בסיפורים ומשלים, אשרי אוזן שמעה כל זאת, ועל כן פנינו אליו גם הפעם, לקראת חג הסוכות הבעל"ט, זמן שמחתנו אשר בו אנו זוכים להתקרב לקב"ה ברשפי אהבה עזה, ואכן שמענו דברים נפלאים מאת הגה"צ שליט"א, כאשר תחזינה עיניכם בשורות הבאות:

יש בידי קבלה, איש מפי איש, עד הרבי הקדוש בעל ה'דברי חיים' מצאנו זיע"א, שפעם אחת בליל יום טוב ראשון של סוכות הגיע ה'דברי חיים' מבית המדרש לביתו, ורצה להיכנס לסוכה. עמד הרבי לפני פתח הסוכה, והרגיש שאינו ראוי לבוא אל תוכה.

"הרי האר"י הקדוש אומר שסוכה היא בגימטריא שני השמות הקדושים שם הוי"ה ושם א-ד-נ-י. הסוכה היא מקום קדוש מאוד, צריכים להיות ראוי להיכנס אליה, איך אני חיים, יכול להיכנס לכזאת סוכה שכל כולה קודש קודשים???"

לאחר מחשבה התנער הרבי משרעפיו ואמר: "הרי היום חילקתי כספים רבים לצדקה, כמו שידוע שה'דברי חיים' לא היה עולה על יצועו, לפני שחילק את כל הכסף שהיה ברשותו לצדקה עד הפרוטה האחרונה... על אחת כמה וכמה בערב חג הסוכות, שהאר"י הקדוש כתב שיש עניין גדול לתת סכומים גדולים לצדקה בערב חג הסוכות ביתר שאת וביתר

עוז... "אם כן, בכח מצוות הצדקה אוכל לבוא אל הסוכה".

כמובן שאנחנו לא בכאלו דרגות גבוהות, אנחנו לא מרגישים את החיל והרעדה שהרגיש ה'דברי חיים' כשעמד לפסוע אל תוך הסוכה, אבל אנחנו צריכים לדעת ולהבין עד כמה גדולה ועצומה הזכות שלנו, לחצות את מפתן הדלת של הסוכה הקדושה אשר כל כולה שמותיו של הקב"ה, על אחת כמה וכמה לשהות בה, לאכול בסוכה, ללמוד בה תורה ואפילו לישון בה בלילה... זה הרי נורא נוראות! אנחנו צריכים לרקוד מתחילת חג הסוכות ועד צאתו בשמחה גדולה ועצומה, על כך שזכינו במצווה הנוראה הזאת.

אני זוכר שראיתי פעם את אבי מורי, הגאון הגדול בעל 'מעדני השולחן' זצ"ל, כשהוא משוחח בדברי תורה עם הראב"ד של ירושלים, הגאון הגדול רבי דוד יונגרייז זצ"ל. אמר לו אבא באותה שיחה: "איזה חג נפלא זה חג הסוכות, הרי אדם עולה על יצועו בלילה, ישן שנת ישרים, שש, שבע אפילו שמונה שעות שינה, הוא ישן כמו כל לילה, הוא לא מתכוון בזמן שהוא ישן לשום דבר, שקוע לו בחלומותיו, אבל בכל רגע ורגע הוא מקיים מצוות עשה מדאורייתא! נפלא!!!".

צריכים להעריך את הדבר הזה, מצוות עשה מדאורייתא. אבי מורי גם בגיל 95 לא ויתר על אף רגע שיכול היה לשהות בסוכה, וכך ראיתי גם אצל הצדיק הירושלמי הנודע רבי זונדל קרויזר, שזכיתי להיות קרוב אליו וללמוד אתו בחברותא שנים רבות, הם לא היו יוצאים מהסוכה במשך כל החג, למעט יציאות הכרחיות כדי להתפלל בבית הכנסת וכדו', אבל בכל רגע שהתאפשר להם, הם ישבו בסוכה בלי לוותר אפילו על שניה אחת בצל הסוכה.

אם הזכרנו את דברי האר"י הקדוש, אני רוצה לומר עוד דבר מאוד מאוד חזק, שמופיע בספר 'שער הכוונות', שכתב רבי חיים ויטאל מפיו של האר"י הקדוש. אומר האר"י הקדוש ככה, כדאי להקשיב טוב טוב, ולזכור את זה חזק כשאנחנו נכנסים לחג: כל השנה אנחנו עובדים את הקב"ה, מקיימים מצוות ומתפללים, והקדוש ברוך הוא נותן לנו שפע בהתאם למעשים שלנו. אפשר להרחיב בזה רבות, אבל אני רוצה להגיע לנקודה.

אומר האר"י הקדוש: כשאנחנו זוכים כל השנה לשפע הרוחני הזה, אנחנו מקלים אותו 'טיפין טיפין', בכמויות קטנות יחסית, אבל כשמגיע יום טוב, כשמגיע חג, אז השפע יורד בבחינה של 'ארובות השמים נפתחו', שפע רוחני עצום! אם היינו יכולים לראות אותו, לא היינו יכולים לשמור על שפיות אל מול השפע הנורא הזה, ועל מה מדובר כאן, לא על כסף,

לא אוכל, לא ממתקים ולא שטויות, זה שפע רוחני, אורות רוחניים גבוהים ומזוככים, שמאירים את הנשמה שלנו בכל העולמות. רבות! זה צריך לגרום לגוף שלנו לרעוד מהתרגשות. לא רק אנשים מבוגרים, לא רק אנשים עם זקן לבן ארוך זוכים לשפע הזה, גם ילדים קטנים שמקיימים את המצווה, גם נשים, נערות, ילדות. כל אחד ואחד שנכנס לחג הסוכות זוכה לאור העצום הזה, הלב צריך לקפוץ משמחה כשאנחנו חושבים על זה!!

אני רוצה לשאול אתכם שאלת תם: הרי הקב"ה עשה איתנו חסד ונתן לנו יומי דפגרא, ימים טובים שבהם אנחנו שמחים ומאושרים, לא הולכים לעבודה, אין לימודים בבתי הספר ותלמודי התורה, יושבים כל המשפחה ביחד, אוכלים, שרים, עוסקים בתורה מקיימים את מצוות החג בעיתן ובזמנן. נפלא מאוד.

תגידו לי, למה הקב"ה לא עשה קצת הפרדה בין החגים? ראש השנה זה אמנם יום הדין אבל זה יומיים של חג, אחר כך יש יום הכיפורים, בערב יום כיפור זה חג, אוכלים ביחד ששים ושמחים כך גם במוצאי יום הכיפורים.

למה מגיע סוכות כל כך צמוד לימים הנוראים? אני חושב שהיה הרבה יותר פרקטי ונחמד אם חודש או חודשיים אחרי סוכות היינו עושים עצירה והפוגה נעימה ממרוץ החיים השוטף לחגוג את חג הסוכות, וכן על זה הדרך, חודש לאחר מכן שמחת תורה, ואחרי חודש נוסף חנוכה... למה התורה נתנה לנו את חג הסוכות צמוד ליום הכיפורים???

כמובן שיש הרבה תשובות לשאלה הזאת, על פי פשט ועל פי דרש, על פי רמז ועל פי סוד.

אבל אני רוצה לומר לכם טעם עיקרי בזה: דווקא בגלל שהסוכה היא כל כך קדושה ומיוחדת כמו שאמרנו, הקב"ה רצה שאנחנו ניכנס אליה כשאנחנו נקיים מכל חטא עוון ופשע, אחרי שנטהרנו בראש השנה וביום הכיפורים, הזדככנו בעשרת ימי תשובה, ולאחר יום הכיפורים הזענו והתאמצנו כדי להתכונן לחג, קיימנו כל כך הרבה מצוות לקראת בוא החג, עכשיו אנחנו ראויים לבוא אל הסוכה.

מספרים שפעם שאל יהודי אחד את הרבי שלו: הרי צריך לקיים מצוות בשמחה. הוא מבין איך אפשר ליטול לולב בשמחה, איך אפשר לתקוע בשופר בשמחה, איך אפשר לאכול מצה ולהניח תפילין וללבוש ציצית בשמחה, יפה מאוד, אבל איך אפשר לעשות תשובה בשמחה? הרי

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכתיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
גלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"כל אהבת התורה העצומה הזאת שבעבעה בתוכו כל השנה, פרצה החוצה כמו הר געש שיורה לבה רותחת בכוח אדיר. הוא היה שר, רוקד, קופץ, רץ, זה היה מדהים! ראית אדם מבוגר, חולני, איש שלא ידע לעשות שום דבר חוץ מלהעמיק במחשבה אל מול הספר שלפניו, כשהוא הופך ללהבת אש"

פעיל 'אחינו' הרה"ג ר' ישראל היימן, מתאר כיצד נראה יום 'שמחת תורה' של מרן ראש ישיבת 'קרית מלך', הגאון הגדול רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל

יעקב א. לוסטיגמן

בגיליון של פרשת ניצבים - ראש השנה, הבאנו שיחה מרתקת מאוד שערכנו עם הרה"ג ר' ישראל היימן, פעיל אחינו, שבעבר היה מהתלמידים המקורבים ביותר למרן ראש ישיבת 'קרית מלך', הגאון הגדול רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצ"ל.

הגרש"י בורנשטיין עצמו לא זכה לזרע של קיימא, אבל אפשר לראות רבים מתלמידיו הקרובים ביותר, שהיו דבקים בו וקרובים אליו כקרבת אב ובניו, וגם אחרי שנים זכרו חקוק בלבם, ודברותיו נשואות על שפתיהם.

לכן, כשרק ביקשנו לשמוע מהרב היימן מעט אודות מורו ורבו הגדול, נפרץ הסכר, והסיפורים החלו לזרום בשפע. ראינו כי טוב, והחלטנו לבקש ממנו שיספר לנו גם על עבודת קדשו של ראש הישיבה בשמיני עצרת - שמחת תורה, לכבוד הגיליון של ערב חג הסוכות. הרב היימן נעתר ואף הביע שמחה על ההזדמנות הנוספת להנציח את זכרו והנהגותיו של ראש הישיבה הנערץ, והנה התוצאה הנפלאה לפניכם:

"אחד הימים הכי עמוסים בשנה, אצל מרן ראש הישיבה זצ"ל, היה יום שמחת תורה", פותח הרב היימן. "בשאר הימים הטובים היו מתארחים אצלו בקביעות בחורים מהישיבה ואורחים רבים, אבל בשמחת תורה זה לא היה אפשרי, כי ראש הישיבה עצמו היה סועד את סעודות החג בחדר שלו בישיבה, יחד עם הרבנית, כי פשוט לא היה זמן לאכול ולשיר זמירות, כמו בכל סעודת חג אחרת.

"באופן עקרוני, עמדתו הייתה שההקפות שמקיפים את הבימה ורוקדים עם ספר התורה, הן חלק מסדר התפילה של שמחת תורה, ולכן הוא לא הסכים בשום אופן לכך שיישבו לסעודת חג, ולאחר מכן יחזרו לעשות את ההקפות, בהסבירו שאין זה ראוי ללכת לסעוד את סעודת החג, לפני שסיימו את התפילה... הוא הסכים לקצר את ההקפות אם צריך, לרקוד קצת פחות, אבל לא לעצור באמצע.

"בפועל, חלק מהשנים ההקפות היו נמשכות לאורכו של כמעט כל היום, היו מתפללים מנחה מיד אחרי מוסף, והולכים לסעוד את סעודת החג ממש דקות אחדות לפני השקיעה. רק בשנים האחרונות סידרו שההקפות בבוקר יהיו קצרות על סדר התפילה,

ואחריהן יהיו הקפות נוספות אחה"צ, כדי שיוכלו לרקוד לכבוד התורה בלי הגבלת זמן...

"כמו כן, במהלך ההקפות הוא מאוד הקפיד על כל המנהגים, על אמירת כל הפיוטים לפי הסדר הכתוב במחזורים, כי אם זה חלק מהתפילה, הרי שצריך לקיים את זה בהתאם לסדר, כמו כל חלקי התפילה."

להחליף את ה'פראק'...

וכך היה נראה חג שמחת תורה בישיבת 'קרית מלך':

"ראש הישיבה היה ניגש בעצמו לפני התפילה. הוא הרי היה בעל תפילה מיוחד במינו, ונהג כמנהג ישיבת חברון, שאת תפילת ערבית של שמחת תורה התפללו בנוסח של הימים הנוראים.

"כשהוא היה שואג 'ברכו את ה' המבורך', היה בית המדרש רועד מעוצמת המענה של הקהל, תפילת ערבית היתה נרגשת מאוד, ממש מרוממת ונעלית.

"אחרי תפילת שמונה עשרה, היה פוצח באמירת 'אתה הראית', ומתחיל לרקוד עם ספר התורה..."

"אשרי עין ראתה אלה. אני לא יכול לתאר את המראה הנהדר שהיינו רואים אז. הרי ראש הישיבה היה כל כולו תורה, 'איין שטיק תורה'. לא היה לו בעולמו שום דבר אחר חוץ מתורה. כל השנה הוא אצר את ההתלהבות בתוכו פנימה, הוא לא נתן לה כל כך ביטוי חיצוני.

המנגינה. זה מתחיל עם חשש, מנסים לגשש את הדרך בסוגיא החדשה שעכשיו התחלנו ללמוד, מה הולך פה? לא כל כך מובן... לאט לאט הסוגיא מתחילה להתבהר, הניגון הופך להיות יותר קצבי, השאלות ברורות, התמיהות מחודדות, ואז מגיע התירוץ והשמחה פורצת גבולות.

"כמו כן היו לו דרשות שלמות על השיר 'אנא עבדא'. הוא היה מסביר איפה יש בשיר הזה תהיה, איפה חיפוש, באיזה שלב מגיעה קבלת העול וההכנעה, וכן על זה הדרך הוא היה מסביר כל מיני ניגונים ומאריך בזה".

אה, גאר גישמאק!

"כמו שאמרנו, ששמחת תורה היתה כבר התוצאה", מחדד הרב היימן, "היתה זו התפרצות של אהבת התורה הנדירה שלו. היו לה לאהבת התורה הזו הרבה מאד ביטויים גם כל השנה, גילויים שמי שהיה רגיל וותיק איתו, יכול היה לשים לב ולראות את אהבת התורה העצומה שלו מתפרצת בכל מיני אופנים, את מה שכולם ראו בעוצמה גדולה ביום שמחת תורה, היה ניתן לראות כל השנה מאחורי הפרגוד.

"כשראש הישיבה היה לומד", הוא מתאר, "יכולת לראות שהוא ממש שואב הנאה גשמית מהלימוד. כמו להבדיל, אדם שאוכל מאכל מאוד טעים, נדיר במיוחד, וממש מפגין את ההנאה שלו.

"היו לו כל מיני לשונות מעניינים כאלו, שהיה אומר תוך כדי לימוד, שמהם יכולת להבין מה הוא מרגיש ואיך הוא חווה את הלימוד. "אין אחד שלמד ב'קרית מלך' בבחרות, ולא זוכר את ראש הישיבה זצ"ל, אומר סברא נפלאה ולאחר מכן מפטיר בינו ובין עצמו 'אה! גאר גישמאק!!!'. איזו מתיקות!

"הוא לא היה אומר את זה בקול לתלמידים, כדי שאנחנו נבין שהסברא מתוקה מדבש. זה היה בקול שקט, הוא היה מפטיר בינו ובין עצמו, מתאר לעצמו איך הוא מרגיש. גאר גישמאק!

"לא פעם היה מסיים לומר איזה מהלך מחודש, והיה מצוין 'ס'ווערט א טענצל', זה שווה ריקוד! שווה לרקוד משמחה על כזאת סברא נפלאה.

"זה היה העולם שבו הוא חי, עולם שבו התורה היא הדבר הכי מתוק, ושאינן שום דבר שיכול לשמח את האדם יותר מסברא טובה, דיוק נפלא בלשון רש"י, או חידוד מחודש של סברת התוספות החולקים עליו.

"כל ה'טענצלאך' - הריקודים הקטנים האלו, שהוא רצה לרקוד בכל פעם שהוא אמר סברא טובה או מצא איזה חידוש נפלא בדברי אחד הראשונים והאחרונים, התרכזו יחד לשמחת תורה, אז הוא היה פורץ בכזה ריקוד עצום ובלתי פוסק, שבו הוא ביטא את השמחה של כל השנה על כך שזכה לעסוק בתורה המתוקה מדבש ומנופת צופים.

"הריקוד היה כל חזק, עד שבכל שנה, במוצאי שמחת תורה, הוא היה פושט את הפראק, והרבנית היתה זורקת אותו לפח! הפראק היה קרוע מכל הכיוונים, מרופט, ספוג בזיעה בכמויות שקשה לתפוס בכלל, מרוב המאמץ הגופני האדיר שהתאמץ כשרקד ורקד

"כשראש הישיבה היה לומד", הוא מתאר, "יכולת לראות שהוא ממש שואב הנאה גשמית מהלימוד. כמו להבדיל, אדם שאוכל מאכל מאוד טעים, נדיר במיוחד, וממש מפגין את ההנאה שלו. "היו לו כל מיני לשונות מעניינים כאלו, שהיה אומר תוך כדי לימוד, שמהם יכולת להבין מה הוא מרגיש

כשהגיעו ההקפות, פעם בשנה, כשהוא החזיק את ספר התורה בזרועותיו ושר 'תורת ה' תמימה', כל אהבת התורה העצומה הזאת, שבעבעה בתוכו כל השנה, פרצה החוצה כמו הר געש שיורה לבה רותחת בכוח אדיר.

"הוא היה שר, רוקד, קופץ, רץ, זה היה מדהים! ראית אדם מבוגר, חולני, איש שלא ידע לעשות שום דבר חוץ מלהעמיק במחשבה אל מול הספר שלפניו, כשהוא הופך ללהבת אש, עם מרץ אינסופי, רוקד ורוקד במשך שעות!!!

"רוב השנים הוא אפילו לא ישב לרגע לנוח במהלך ההקפות, כי הרי יש ספרי תורה - עומדים, אסור ע"פ ההלכה לשבת, על אף שיש בזה דעות שונות הוא לא ראה לנכון 'להקל' בכבוד התורה.

"הציעו פתרון שיחזיק ביד ספר תורה, וישב עם ספר התורה, אבל ראש הישיבה לא הסכים לשמוע על דבר כזה. מה? להשתמש בספר התורה כדי להתיר לו לשבת, בזמן שיש כאן בחורים תלמידי חכמים שרוצים לרקוד עם ספר התורה? היה לא תהיה. הוא היה עומד ורוקד ושר וקופץ במשך שעות ארוכות, לכבוד התורה.

"בשנים יותר מאוחרות, כשהוא כבר הזקין והיה לו מאוד קשה, הצליחו להשיג לו את ספר התורה הקטן שהיה של הגרמ"י לפקוביץ' זצ"ל. מאחר והיה זה ספר יקר מאוד, רק ראש הישיבה החזיק בו ולא נתן לאף אחד אחר לרקוד איתו, ולכן הוא יכול היה לשבת כשספר התורה בידו, בלי לפגוע בשמחת התורה, ובלי לגרוע מהזכות של הבחורים לרקוד כשהם מחזיקים בספרי התורה הרגילים של הישיבה.

"אבל לא רק ריקודים היו שם", מתאר הרב היימן. "ראש הישיבה השקיע הרבה מחשבה במילות השירים ואפילו בתנועות של הניגונים".

"כך למשל היה שר את הניגון המפורסם של רבי ברוך בער, 'אמר אבי'. הוא היה שר את הניגון בית אחר בית והיה 'מתרגם' את

"המנהג היה מבוסס על האמור בגמרא במסכת מכות דף כב: 'אמר רבא כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה'. כלומר, אם אנחנו עושים כל כך הרבה כבוד לתורה ביום הזה, אנחנו לא יכולים להיות כאלו טיפשים, ולהימנע מלכבד תלמידי חכמים. זה יום שבו צריכים לעשות גם כבוד ללומדי התורה! "את הדבר הזה, לכבד את חכמי התורה, יכלו לראות שהוא נוהג בעצמו ולא רק מנסה ללמד את תלמידיו. כשהוא היה נפגש עם אחד מגדולי התורה, הוא היה מתבטל אליו כעפרא דארעא. כשהיה מדבר עם אברך כולל פשוט, היה מדבר אליו בלשון רבים כי הוא תלמיד חכם..."

"זכיתי להיכנס עמו כמה פעמים למעונו של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל. זה היה ממש מפליא לראות את ההתבטלות שלו אליו. כשעלינו במדרגות, לפני שנכנסנו לבית, הוא תפס ביד שלי בבעתה. חשבתי שהוא עומד ליפול או משהו כזה, אבל ראש הישיבה לחש לי באוזן 'איך האב מוירא' - אני מפחד! הוא פחד להיכנס לרבי חיים! וזאת, למרות שמרן שר התורה עצמו היה קם לכבוד ראש הישיבה כשנכנס אליו לחדר. ראש הישיבה גם אמר לי פעם, שהוא בטל ומבוטל למרן הגר"ח, ואפילו בשאלות של פיקוח נפש, הוא יעשה מה שרבי חיים יורה בלי לחשוב פעמיים ובלי להציע סברא נוספת..."

"בכל אופן, נחזור לעניינינו, למרות שכל ההקפות של שמחת תורה התנהלו כאמור באריכות רבה והיו רוקדים שעות ללא הפוגה, זה לא הספיק לראש הישיבה. הוא היה עושה גם 'הקפות שניות', ושוב היה רוקד בעוז ותעצומות, וגם אחרי שסיימו הקפות שניות, וכבר החזירו את כל ספרי התורה לארון הקודש, זה לא הספיק. או אז הוא היה מתיישב יחד עם כל התלמידים לשירה בצוותא חדא, הוא היה שר את כל השירים הישנים, שירים של געגוע ודבקות עד אחרי חצות הלילה, או אז היה קם ופונה לביתו, כדי לאפשר לבחורים לאגור כוחות ולהשכים מחר ליום שגרתי של לימוד התורה..."

בכוחות על טבעיים, במשך ארבע שעות ברצף, בלילה, ולאחר מכן שוב בצהרים, ושוב יצא בריקודים סוערים בהקפות שניות. "הריקוד היה באטמוספירה אחרת. הוא לא ראה ולא ידע איפה הוא נמצא בכלל, זה היה מדהים. פתאום היה תופס איזה בחור באקראי, ומתחיל לרוץ איתו ולרקוד. לפעמים היה זה בחור משיעור א', שרק לפני כמה שבועות נכנס לישיבה, וראש הישיבה עדיין לא הכיר אותו בכלל, לפעמים הוא תפס בכלל איזה אורח, שרק נכנס לכמה דקות לראות את ההקפות בישיבה, ופתאום מצא את עצמו רץ ורוקד עם ראש הישיבה, שבלי לשים לב תפס אותו והתחיל לרקוד איתו. זה היה מדהים! "לא זו בלבד שהוא רקד חזק כל כך, בצורה שאי אפשר להבין איך הוא הצליח בכזה גיל לעשות זאת, אלא שהיה לו קשה לעצור את הריקוד. תמיד בסיום ההקפות הוא היה מחזיר את ספר התורה האחרון אל ארון הקודש, ואז, רגע לפני שהריקודים מסתיימים, הוא היה פורץ בריקוד סוער במיוחד. היו פותחים ריבוע ענק, כל הבחורים הצטופפו הכי קרוב שיכלו לכותלי בית המדרש, וברחבה שנפתחה באמצע היה ראש הישיבה רץ בעיגולים כשספר התורה בידי, מתרגש עד עמקי נשמתו. לא יאומן איך הרגשנו את השמחה שלו וההתרגשות שלו, זה היה משהו שקשה לתאר במילים."

כבוד חכמים ינחלו

"אבל יום שמחת התורה, היה אצל ראש הישיבה לא רק שמחה עם התורה, אלא גם של כבוד התורה. הוא הנהיג בישיבה שאחרי שהתחלקו ל'בתים', למניינים רבים לקריאת התורה כמקובל, היו מתכנסים יחד למניין אחד גדול, והעלו את ראשי הישיבה ורבניה לעליות החשובות, חתן תורה, חתן בראשית, מפטיר וכו'. "בשלב זה, היו עוצרים את קריאת התורה, והיו שרים ורוקדים לכבוד מי שקיבל את העליה. זה יכול היה לקחת אפילו עשר דקות תמימות, שהיו רוקדים לכבוד אחד מרבני הישיבה, ולאחר מכן עשר דקות נוספות, עבור עוד אחד מרבני הישיבה וכן הלאה."

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

"אני כבר מזמן הגעתי לרחוב חידושי הרי"ם, לכתובת שהיהודי שהתגלה כשכנו של רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, היה אמור לרדת. אבל הסיפור היה כל כך מרתק וכל כך חשוב, שעצרתתי את הרכב בצד הדרך, והקשבתי לו בשקיקה. עברו מאז כבר שמונה שנים", סיפר לי הטרמפיסט...

מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א,
בסיפור מרתק על סורגים שהפריעו לסוכה ומתנה מפתיעה

יעקב א. לוסטיגמן

בשיחה שקיימנו עם מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי שליט"א, לקראת הדפסת הגיליון של 'לקראת שבת' לחג הסוכות, ביקשנו ממנו לעסוק בנושא של קיום המצוות בשמחה, שהרי חג הסוכות מכונה בפי צדיקים 'ראש השנה לשמחה', ומי שזוכה לקיים 'ושמחת בחגך' בחג הסוכות, התורה מבטיחה לו 'והיית אך שמח' כל ימות השנה. הרב יוטקובסקי נענה לבקשה, והזכיר את דברי הכתוב בפרשת הקללות, שחלילה וחס יבואו הקללות "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוךך בשמחה ובטוב לבב", כלומר שעבודת ה' שלא על ידי שמחה, לא רק שהיא אינה נעלית ומרוממת כמו עבודת ה' מתוך שמחה, אלא שהיא אפילו מהווה פגם של ממש, ואדם שעובד את ה' שלא בשמחה, עלול להיענש על כך חלילה וחלילה.

"אומרים שבקרוב צפויות להתקיים בחירות", פותח מגיד המישרים את דבריו, "אני כבר מזמן רציתי להציע לשלוחא דרבנן שמחוקקים חוקים וכדו', להגיש הצעת חוק מאוד יעילה. לחייב כל נהג, להחזיק בכיס שלו 'רב קו', ופעם בחודשיים תוטל עליו חובה לנסוע בתחבורה הציבורית..."

"וכל כך למה? כי כשהנהגים בעלי הרכבים יעמדו בתחנות האוטובוס בקיץ או בחורף, ייצרבו בחום השמש או יצטנפו מתחת לגג הדולף מי גשמים, יביטו על השעון עשרות פעמים ולבסוף יידחקו לתוך אוטובוס עמוס לעייפה, ויצטרכו לנסוע כל הדרך בעמידה - חזקה עליהם שהם ייקחו יותר טרמפים..."

"כי הרי איך זה עובד? השבע לא מבין את הרעב, העשיר לא מבין את העני, האיש שחם לו לא מבין את זה שקר לו..."

"תארו לעצמכם מצב שבו אוטובוס נוסע מבני ברק לירושלים, כולם רוצים להגיע לברכת כהנים בכותל המערבי, בחול המועד סוכות. אנשים עולים ועולים, האוטובוס מתמלא בכל תחנה בעוד ועוד אנשים, עד שבתחנה הראשונה של רחוב עזרא, הוא כבר מלא עד אפס מקום, ואנשים עומדים בין הספסלים לכל אורך האוטובוס.

"עכשיו עובר האוטובוס ליד התחנה השניה ברחוב עזרא. מה אתם אומרים? הנהג צריך לעצור בתחנה ולהעלות עוד נוסעים, או שעדיף שפשוט יתעלם מהם וימשיך בדרכו, והם יחכו לאוטובוס הבא???"

"התשובה היא שזה תלוי איפה אתם נמצאים. אם אתם נמצאים

באוטובוס הצפוף והעמוס, סביר להניח שאתם חושבים שהאוטובוס כבר עמוס מדי, הוא באמת מאוד עמוס, אין מקום להכניס סיכה. אם עכשיו תעצור בתחנה, הרי לא כולם יצליחו לעלות, ואז יהיה בלגאן, חלק יעלו וחלק לא, זה יעכב את כל האוטובוס בעוד רבע שעה, וכולם יאחרו את ברכת הכהנים המרכזית בכותל.

"אבל אם אתם נמצאים בתחנת האוטובוס, איך אתם מסתכלים על האירוע?? האוטובוס לא כזה מלא, יש מקום לעוד אנשים שיכולים לעמוד שם, ברור שיש כמה ילדים שיושבים ואפשר להושיב אותם על הברכיים של האבות שלהם, למה שלא יעצור בתחנה? איזו חוצפה!!!" "בקיץ, הרעיון ברור, הכל תלוי בפועל. כל אחד רואה את העולם מהמקום שבו הוא עצמו נמצא, ולכן, אם הנהגים ייסעו מדי פעם בתחבורה הציבורית, אני בטוח שאחוז ההיענות שלהם לעזרתם של עוצרי הטרמפים יהיה גבוה הרבה הרבה יותר".

סודם של דרשנים מוצלחים

"בכל מקרה", ממשיך הרב יוטקובסקי לספר, "אני עצמי משתדל מאוד לעצור לטרמפים, ולא בגלל שאני נוסע בתחבורה הציבורית, אלא בגלל שכדי למסור דרשות, אני צריך הרבה סיפורים. הרי אמרו חז"ל 'לא המדרש עיקר אלא המעשה'. וכדי לספר סיפורים, אני חייב לקחת אנשים ברכב, זה הזמן שבו אנשים מספרים כבדרך אגב, וכלאחר יד, את כל הסיפורים הכי מעניינים והכי יפים. ועכשיו רבותי,

**"בחג הסוכות, רבי ראובן זצ"ל
היה יושב כל החג בסוכה, כמעט
לא יצא ממנה, רק כדי להתפלל
וכדו'. חוץ מזמני התפילות,
הוא היה יושב בסוכה ושמה
בכל רגע שהוא זוכה לקיים את
המצווה. הוא היה מחבק ומנשק
את הסוכה, זה היה דבר מדהים,
לראות את האהבה העצומה
שהוא אהב את הסוכה שלו**

לסכך של סוכת השכן מלמטה, ושלוש על ישראל.
"במשך השנים רבי ראובן קרלנשטיין לא אמר לנו מילה אחת לגבי
הסורג", מספר לי הטרמפיסט שזכה להיות שכנו של רבי ראובן זצ"ל.
"אבל כשהילדים גדלו, והסורג הזה כבר לא היה כל כך שימושי, הגיע
רבי ראובן לדלת ביתנו, נקש בדלת וביקש לשוחח איתי."

"הוא ביקש ממני טובה אישית: 'אם לא אכפת לכם, ואם זה בסדר
מצדכם, ואם זה לא מפריע לכם, ויש את נפשכם לעשות איתי חסד,
אני מבקש אולי תואילו להסכים שאני אביא מסגר שיחליף לכם את
ה'סורג בטן' בסורג ישר, וכך הסוכה שלי תהיה יותר מהודרת, כמו
שאני אשא בכל העלויות, ואתם לא תצרכו לשלם אפילו לא שקל
אחד בודד'."

"לא הייתי צריך להתלבט הרבה", מספר השכן, "כמובן שהסכמת
בשמחה, ואמרתי לרבי ראובן שאני שמח שיש לי חלק בקיום מצוות
הסוכה שלו, שכידוע היתה בהידור רב ובשמחה עצומה. אשרי ואשרי
חלקי שזכיתי לכך..."

"עברה שנה תמימה, ובערב יום הכיפורים של השנה הבאה, רבי ראובן
שוב נוקש בדלת. הוא כבר לא היה בריא, בדרך כלל היה מתנייד על גבי
כסא גלגלים, אבל הוא התאמץ מאוד כדי לבוא לביתי..."

"פתחתי את הדלת, קיבלתי את פניו בכבוד גדול, ורבי ראובן אומר לי
שהוא חייב לי הכרת הטוב, ולכן הוא רוצה לתת לי מתנה..."

"הכרת הטוב? לא הבנתי על מה הוא מדבר, ורבי ראובן הזכיר לי את
העניין עם הסורג. אני אמרתי לו שמאחר ובסך הכל הוא החליף לנו
בסורג חדש ויפה יותר, לא עשיתי לו שום טובה, ובוודאי שהוא לא
חייב לי הכרת הטוב."

"אבל הוא התעקש: 'אני חייב הכרת הטוב, אני חייב הכרת הטוב', הוא
בשום אופן לא הסכים לקבל את הטענה שלא גמלתי אתו שום חסד..."

גיליתי לכם את יסוד היסודות של מקצוע הדרשנות... רוצים להיות
דרשנים מבוקשים? תתחילו לאסוף טרמפיסטים, ותקשיבו למה שיש
להם לספר...

"בכל אופן, לקחתי טרמפיסט אחד כזה, מרחוב חזון איש בבני ברק
לכיוון רחוב חידושי הר"ם, יהודי חביב מאוד ונחמד מאוד. הוא כנראה
פעם שמע איזו דרשה שלי, או שראה את התמונה ב'לקראת שבת',
ומיד זיהה אותי: 'אתה יטקובסקי, נכון?', 'אישרתי את דבריו, והוא
אמר לי, שיש לו סיפור יפה לספר לי..."

"היהודי הזה התגורר בניין שבו התגורר הגאון רבי ראובן קרלנשטיין
זצ"ל. מי שידוע, רבי ראובן היה יהודי שמלבד עצם גאונותו הגדולה
בכל חלקי התורה, ומעבר ליראת השמים המופלגת שלו, היתה לו
חיבה עצומה למצוות. הוא היה שמח בכל מצווה בצורה מופלאה.

"מספרים עליו שכשהוא נסע במונית, ובסיום הנסיעה הנהג היה עוצר
את המונה ומבקש 38 שקלים ושמונים אגורות כשכר עבור הנסיעה,
היה רבי ראובן שולף את הארנק בשמחה עצומה, ומכריז בקול גדול
'ביזמו תתן שכרו', ולפעמים היה מתחיל לשיר ואפילו לרקוד קצת, על
כך שזכה לקיים את המצווה החשובה הזאת..."

"בחג הסוכות, רבי ראובן זצ"ל היה יושב כל החג בסוכה, כמעט לא
יצא ממנה, רק כדי להתפלל וכדו'. חוץ מזמני התפילות, הוא היה יושב
בסוכה ושמה בכל רגע שהוא זוכה לקיים את המצווה. הוא היה מחבק
ומנשק את הסוכה, זה היה דבר מדהים, לראות את האהבה העצומה
שהוא אהב את הסוכה שלו."

"בכל אופן, מספר לי השכן סיפור מדהים, שממנו אני רוצה להוציא
את הנקודה העיקרית שלנו, איך צריכים להתייחס לקיום המצוות, וכך
היה המעשה..."

כמה נכדים בסורג אחד

"כשהיו הילדים שלי קטנים", מספר אותו שכן של רבי ראובן, "התקנו
סורגים בביתנו, ומאחר והדירות בבני ברק צפופות ביחס למספר
הילדים הממוצע למשפחה, עשינו 'סורג בטן' שבולטים מעט החוצה,
ואפשר להושיב שם שבעה או שמונה ילדים שיראו את ה'אוטו זבל'
עושה את מלאכתו, ואת הסודני שמנקה את המדרכה ברחוב ממול.
מה כבר אפשר לראות בבני ברק???"

"דרכם של סורגים אלו שהם שימושיים מאוד, לשהות הילדים
בהתחלה, כשההורים מתבגרים והילדים גדלים מאכלס כזה סורג בטן
איזה 34 נכדים, כשהסבא והסבתא מזדקנים עוד יותר נכנסים שם 98
נינים בלי עין הרע, על כל עם ישראל כהנה וכהנה..."

"אבל כמה ש'סורג בטן' זה דבר נפלא, יש בהם גם חיסרון קטן.
כשמגיע חג הסוכות והשכן מלמטה בונה סוכה, הסורג הזה עלול
לעשות לו 'נערווים'. יש חוששים לכך שאומרים 'לבד' בין סורג לסורג,
וממילא צריך להתייחס לכל שטח הסורג כאל פלטה אחת גדולה של
מתכת, שעומדת מעל הסכך של השכן מלמטה, והיושב מתחת לסורג
הזה בספק אם אין זה נקרא שהוא יושב בסוכה."

"יש הפותרים את הבעיה הזאת, על ידי כך ששמים סכך כשר על גבי
הסורג, ואז הברזל של הסורג בטל לסכך הכשר שמצטרף ב'חבוט רמי'

ממש לא דבר שגרת... ו.. איפה המתנה שהוא דיבר עליה?...
"רבי ראובן עצר את שטף דיבורו, והתחנן אלי שאני לא איעלב. האמת
שעכשיו זה קצת היה קשה שלא להיעלב, אבל ראיתי שהוא אומר
את הדברים מעומק הלב, ומתכוון אליהם כל כך חזק, שאני לא יכולתי
שלא להבטיח לו שאני לא נעלב וזה בסדר, הוא יכול להמשיך בדבריו
וגם לתת מתנה אם הוא רוצה...
"ואז הוא הגיע למתנה המדוברת כל כך..."

"באתי לתת לך מתנה!", הצהיר רבי ראובן, 'עכשיו אתה תיתן לי יד,
ותבטיח לי שמהיום, ערב יום הכיפורים זה, ועד ערב יום הכיפורים הבא
עלינו לטובה בשנה הבאה, לא תחמיץ אפילו פעם אחת את מצוות
קריאת שמע בזמנה. תבטיח לי! אתה תעמוד בהבטחה שלך, וזאת
תהיה המתנה שלי אליך, אני אזכה אותך בשנה שלמה של אמירת
קריאת שמע בזמנה, זאת מתנה הולמת ליהודי שהסכים להחליף את
הסורג שלו, כדי שהסוכה שלי תהיה יותר מהודרת'..."

הסורג המיוחד

אני כבר מזמן הגעתי לרחוב חידושי הר"ם, לכתובת שבה היהודי
שהתגלה כשכנו של רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל היה אמור לרדת.
אבל הסיפור היה כל כך מרתק וכל כך חשוב, שעצרתי את הרכב בצד
הדרך, והקשבתי לו בשקיקה.

"עברו מאז כבר שמונה שנים", סיפר לי הטרמפיסט... "אני רוצה לומר
לך הרב יוטקובסקי, שמאז ועד היום לא הפסדתי אפילו פעם אחת
אמירת קריאת שמע בזמנה. רבי ראובן אכן נתן לי מתנה יקרה מפז
ומפנינים. הוא נתן לי את המתנה הכי טובה שקיבלתי אי פעם מיצור
בשר ודם. אני מודה ומהלל לקב"ה על כך, שהיה לי שכל לעשות 'סורג
בטן' בסלון הבית בצעירותי, כדי ששנים אחר כך אזכה לקבל כזאת
מתנה נפלאה תמורת החלפתו בסורג ישר..."

"ולענייננו", מסכם הרב יוטקובסקי את דבריו, "הסיפור הזה מראה
לנו למה רבי ראובן היה שמח במצוות. הוא הסתכל על כל מצווה כמו
על ניצול הזדמנות. זה כאילו שאתה צועד בשדה ענק עם הרבה עצים
שעליהם גדלים יהלומים, ואתה פשוט קוטף יהלומים וממלא בהם
אוצרות נצח. עוד קריאת שמע בזמנה, עוד רגע של ישיבה בסוכה,
עוד נענוע בלולב, עוד מילת טובה שאתה אומר ליהודי מסכן, או
אפילו לסתם יהודי שאינו מסכן. סתם לעשות טוב לבנאדם, לשמח
יהודים, בחג ובכל ימות השנה. איזה אוצר! עוד מצוה! עוד יהלום!
איך אפשר ללכת עם 'פרצוף תשעה באב', כשאתה יודע שבכל רגע
אתה זוכה בעוד ועוד מצוות ויהלומים נצחיים??? כשמסתכלים כך
על החיים ועל קיום המצוות, אי אפשר שלא לקיים אותן בשמחה
עצומה".

"נו, בסיידר, הכרת הטוב, אני מוכן. אבל מה הוא רוצה ממני? הצצתי
לראות אם מהכיס שלו מבצבצת איזו מעטפה עם סכום נכבד של
כסף, וקצת התאכזבתי לגלות שלא. אולי הוא מחביא מאחורי הגב
איזו מתנה עטופה יפה? גם לא! הוא בא בידיים ריקות. אז איזו מתנה
הוא רוצה לתת לי???"

מתנה שאינה מעליבה

"אני אתן לך מתנה", הסביר לי רבי ראובן, 'אבל אני מבקש שלא
תיעלב... בסדר? תבטיח לי שלא תיעלב...!'

"למה שאני איעלב ממתנה? לא הבנתי מה הוא רוצה, והוא, רבי ראובן
מבקש מני שוב שלא איעלב. עד שהבטחתי לו שאני לא מתכוון
להיעלב.

"מאחר ואנחנו שכנים ואנחנו גרים באותו בניין", הוא אמר לי, 'יצא לי
לראות אותך כמה וכמה פעמים, כשאתה יוצא מהבית לתפילה בשעה
תשע וחצי וגם קצת יותר מאוחר.

"אני שוב מבקש שלא תיעלב... אתה מבטיח שלא תיעלב???"

"הבטחתי לו שאני לא נעלב. נכון, לפעמים אני קם מאוחר. זה קורה.
זה אומנם לא נעים, אני ממש לא מתגאה בזה, אבל בכל זאת, זאת
מציאות, וברור לי שאני לא היחיד שיודע על כך..."

"המשיך רבי ראובן והצליף בי במתק לשונו... 'אז לפי השעה, ולפי
העובדה שזה נראה שאתה ממש הרגע קמת מהמיטה ואתה רץ
להתפלל, אני מסיק מסקנה: אולי בטעות, אבל כך זה נראה לי, שקורה
לפעמים שאתה מפספס את קריאת שמע בזמנה רח"ל...!'

"עכשיו התחיל רבי ראובן להסביר לי כשדמעות בעיניו, מה החשיבות
העצומה של קריאת שמע בזמנה, שהקורא את שמע בזמנה ומדקדק
באותיות מצננים לו את אש הגהינום... 'אתה יודע מה זה אומר? איזו
זכות נפלאה יש באמירת קריאת שמע בזמנה? ואתה מפסיד את זה
לא פעם ולא פעמיים... אוי, אתה לא מבין מה זה. כשיבוא יומך ויקראו
לך לתת דין וחשבון על מעשיך, אתה תצרח ותתחנן שיתנו לך לקרוא
עוד קריאת שמע אחת בזמנה, אבל זה יהיה מאוחר מדי. הרי אפילו
הגאון הקדוש מווילנא, שכל ימיו היו בתשובה ותפילה ותורה ועבודת
ה', הוא בכה לפני שנפטר על כך שבעולם הזה הוא יכול בקלות לקיים
מצוות ציצית ובעולם הבא, אין בו שום התקדמות בעבודת ה', אי
אפשר לקיים שום מצווה. אוי ואבוי לנו על ל מצווה שהפסדנו כאן
בעולם הזה, כשעוד יכולנו לקיים אותה..."

"אני עמדת נדהם. לא הבנתי מה רבי ראובן רוצה ממני. הוא בא לתת לי
מתנה ובמקום זאת מעורר אותי על הנושא של קריאת שמע, שכמובן
זה נושא מאוד מאוד חשוב, ואני מסכים עם כל מילה שהוא אומר, אבל
ממתי רבי ראובן דופק לשכנים בדלת ומעורר אותם על חטאיהם???"

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כאשר האברך הוא בעל החזקה שב מחוץ לארץ, הוא לא ויתר, וביקש מרבי חיים לחזור לקחת אותו. ואז הרגשתי החמצה רבה והיה לי צער על ההפסד, אך כמובן שהחזרתי את ה'פקדון' היקר. לאחר כחודש, הוא נאלץ שוב להפסיק לקחת את מרן, וכך שבתי למלאכת הקודש. אז הבנתי היטב כי כדי לזכות לשמש את ספר התורה, יש להתפלל, ואכן מאז התחלתי להתפלל על כך - שלא אפסיד ולא אפסיק

הרב הגאון רבי ישעי' אפשטיין שליט"א, בשיחה נדירה על העמידה לימין רשכבה"ג מרן רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל

רושם כמה בריתות יש לי, וכלפי שמיא גליא".

בשעה תשע בכולל

בקשנו לשמוע על הימים ההם לפני חצי יובל שנים או יותר, כשמרן זצוק"ל רק התחיל להתפרסם בקנה מידה עולמי, ועומס הציבור היה עדיין במידה ובגבול. ניתן לשער, כי ראיתם דברים שאחרים לא רואים...

"לא יודע, האם ראיתי דברים שאחרים לא רואים, אבל הקב"ה זיכה אותי 32 שנה להיות במחיצתו".

מי היה השדכן בינך לבין ספר התורה? כיצד נפל הרעיון הזה - לעמוד לצידו של מרן? כיצד התחלת ומדוע?

"שני אנשים טוענים לזכותם, שהם היו השדכנים של הענין. מה שאני זוכר, שיום אחד יצאתי מהכולל 'אור הנר' בו למדתי, וחלפתי עם רכבי ליד כולל 'חזון איש' והנה רבי שלמה הורביץ ז"ל עוצר אותי ושואל 'אולי תיקח את רבי חיים הביתיה?', הייתי מרוגש והשבתי מיד 'בשמחה רבה'.

"בדיעבד התברר, שבאותה תקופה היה תלמיד חכם יקר, שלקח את

איש של צורה ואצילות הדעת הוא הרב הגאון רבי ישעי' אפשטיין שליט"א. מטבעו, צנוע ונחבא אל הכלים, ואף בשלושת העשורים האחרונים, כאשר דמותו הפכה ל'נרדפת' לדמותו המאירה של מרן הגאון רבי חיים זצוק"ל, אם במושבו על יד הגה הרכב, ואם בעמידתו לימין שר התורה ותהלוכותיו, עדיין דומה שמצדו היה מבקש הוא להיעלם, לראות ולא להיראות, ולעשות את מלאכתו בהצנע והסתר.

"דעו, שמרן זצוק"ל עצמו היה אומר לנו תמיד את דברי הגמרא בסנהדרין 'הוי קביל וקיים' (היינו שתהיה אפל ותחיה, כמו שכתב רש"י. ובנימוקי יוסף פירש, קבל וקיים - הוי עניו ותחיה, קבל, אפל, עשה עצמך אפל ושפל) ואמר לי כמה פעמים על עצמו, שצריך זהירות לא להתבלט ושלא ישיחו בנו הבריות.

"ולכן, מעיקר הדבר היה עדיף שלא לשוח כלל לעיתון, אבל, זיכוי הרבים יש בו צד 'מחייב' למרות הכל (וגם שם בגמרא בסנהדרין דף י"ד, מבואר שלמרות שהיה משבח את המעלה של 'קביל וקיים' ושכך יש להתנהג, אבל יש מקרים חריגים)".

הרב אפשטיין ממשיך בדבריו הנעימים לגבי "קביל וקיים" שהם יסוד חשוב בדורנו דור של חיצוניות, מדבריו של רבן של ישראל באוזניו: פעם אחת קיבל 'מפטיר' בבית הכנסת, בשבת של ה'הפטרה' שלו (בר מצוה), הגבאי הציע לו אחר כך שיקרא כבר את ההפטרה - והוא השתמט. אחרי שיצאנו מהתפילה אמר לי בענוותנות ובפשטותו: "הרי ידעתי לקרוא את ההפטרה בטעמיה, אבל לא רציתי שישוחו בי..." (אודות יום ההולדת שלו שחל השבוע) שאלתיו מיד: "אבל החזון איש עקר את העין הרע' מבני ברק" מרן הגיב: "עין הרע ודבר זה, הן שני דברים, לא רציתי שידברו ממני".

גם כשמרן הגיע לבריתות, והיה ממתין בחוץ ברכב לתחילת הברית, היה פותח מיד את הספר, וקרה לפעמים שלפתע הבחין שרבים מאוד מצטופפים ומסתכלים בו, היה סוגר את הגמרא ומלמל לעצמו: "יותר מדי רואים".

גם עם עצמו פנימה, כביכול, לא התבלט. הוא אמר לי פעם: "אני לא

מרון לכולל ומהכולל לביתו, ובאותם ימים הוא יצא לחו"ל, לדרוש ברופאים לרפואת אחד מבני משפחתו, וכך נעמדתי ליד הכולל ומרון נכנס לרכב.

הכרתי את מרון גם קודם לכן, אנחנו מתגוררים בבני ברק עוד מבית אבי זכרונו לברכה, יותר מיובל שנים, והתפללנו בלדרמן, אבל עדיין לא הייתי קרוב. זכורני שאמא הייתה חוזרת מהמכולת ברחוב רשב"ם, ומרון היה יושב ולומד באותם ימים חמים במדרגות הבית כדי לקבל מעט אויר, והייתה אומרת שוב ושוב מידי יום בהתרגשות: 'הנה כאן יש רוח הקודש'.

"נחזור לנסיעה ההיא: ר' שלמה הורביץ הצטרף לנסיעה, ולקראת סוף הדרך שאל אותי בקול 'מתי אתה נוסע לכולל שלך בבוקר, באיזו שעה?' 'בשעה תשע בדיוק אני בכולל' - השבתי. 'נו, מצוין' הוא פנה למרון ואמר: 'אז הוא יבוא מחר בבוקר לקחת את הרב לכולל'. מרון לא סירב, וכך יום אחרי יום."

חזקה דרבה

בוודאי זה לא ענין אתכם, אבל הוא דיבר אתכם פעם אודות קבלת תמורה על הנסיעה...?

"בחודשים הראשונים וגם הרבה אחר כך, לא העזתי לדבר עם רבי חיים מילה אחת. בעת שישבתי לצידו ברכב או צעדתי לידו, היתה לי אימה וגם פחד של יראת הכבוד. ביציאתו, אמר תמיד 'ישר כוח' בחביבות, ואז הייתי יוצא ומלווה אותו במדרגות של הכולל, ועולה לצדו לוקח את התיק עם הספרים והמחברות ומניחו על השולחן. בימים הראשונים, מיאן שאסחב בשבילו את התיק, לא רצה להטריח. אחר כך הסכים.

"כאשר האברך ההוא בעל החזקה שב מחוץ לארץ, הוא לא ויתר, וביקש מרבי חיים לחזור לקחת אותו. ואז הרגשתי החמצה רבה והיה לי צער על ההפסד, אך כמובן שהחזרתי את ה'פקדון' היקר. לאחר כחודש, לצערינו, הוא נאלץ שוב בעקבות קשיים להפסיק לקחת את מרון, וכך שבתי למלאכת הקודש. אז הבנתי היטב כמה חשוב להתפלל על הזכות הזו. היה זה אחרי שטעמתי את טעם ההחמצה הקשה של אותו חודש שהפסקתי לקחת אותו, הבנתי היטב, כי כדי לזכות לשמש את ספר התורה, יש להתפלל, ואכן מאז התחלתי להתפלל על כך - שלא אפסיד ולא אפסיק.

"לאחר כחודש ימים רצוף שלקחתי אותו לכולל, אמר לי: 'אני רוצה, לשלם לך מאה דולר'. השבתי כי אני לא לוקח כסף, והרי בלא"ה אני נוסע לכולל ואדרבה אני מרוויח את המצוה. למחרת אחרי ותיקין מרון ניגש לאבי, שיבקש ממני שאקח את התשלום, אך אבי השתמט ממנו במקסימום האפשרי, כמובן.

"וכך, בסיעתא דשמיא מידי בוקר הייתי לוקח אותו לכולל, ובשנים שאחר כך, הייתי נוסע איתו ועומד לצידו בטרחה הגדולה שלו לסנדקאות. בערך אחרי מלחמת המפרץ - אולי קצת קודם לכן, התחיל הגל הגדול מאד של בריתות ובקשות של סנדקאות. והיה נוסע בכל שעות היום ולכל רחבי ארץ ישראל מדי יום ועד בארבע שנים. באחת הפעמים שהיינו בבית מרון הגר"ש בירושלים, מרון הגר"ש

התעניין ברחמנות על חתנו, ושאל האם הנסיעות לסנדקאות לא מפריעות לו ולא גוזלות את זמנו. מרון השיב כי לסנדק מאריכין ימיו ושנותיו, והזמן הזה ישלים לו את הזמן שהוא מפסיד..."

היו מקומות אליהם לא הסכים להגיע?

"הוא מיאן לנסוע כמדומה לנהריה, בגלל שצריכים לעבור את עכו, שחציה בחוץ לארץ לפי ההלכה, ולא רצה חלילה לצאת מארץ ישראל, כמו כן לא נסע למצפה רמון כשהזמינו אותו לברית שם, כי זה אחרי נחל צין. אבל לירוחם לדוגמה כן נסע."

מה היה עושה מתמיד הדור בדרכים?

"נו, איזו שאלה... לומד ולומד.

"לפעמים היה שואל אותי ערב קודם 'מה מחר?' כלומר להיכן נוסעים מחר ולאיזה מרחק? ואם הייתי אומר לו שנוסעים לצפון או לטבריה וכדומה או לדרום, נסיעה ארוכה, אז פעמים שהיה ישן בלילה פחות ממה שהוא צריך, ובדרך השלים את מנוחתו. פעם אמר לי: הדרכים הן טובה גדולה בשבילי כי אז אני חוזר במחשבותי על מה שכתבתי (בספרים), להתבונן ולבדוק האם כתבתי טוב, ללבן את הדברים.

"אגב, מרון זכה ב"ה עד סוף ימיו שראיתו היתה טובה וחדה, ויכול היה להביט באותיות השונות והקטנות של הגמרא ואותיות ה'שולחן ערוך', זו סיעתא דשמיא מיוחדת!"

"אמרתי שיעור בטהרות..."

משכורת מכיסו של מרון, אפוא, לא היתה לכם, אז אם לא על גשמיות, הבה נשוחח על רוחניות; ראשית וודאי יש לכם מה לומר מה שראיתם בחלק של לימוד התורה...

"מה שאומר לכם, אלו לא דיבורים בעלמא, או 'מופת' אותו זכיתי לראותו פעם או פעמיים, הייתי חווה את זה מידי יום, ולרוב כמה פעמים ביום.

"בעת שנכנסתי לחדר לפני שיצאנו לדרך, הוא פשוט לא שמע ולא הבחין שאני נכנס. הוא לא שם לב מה הולך סביבו. ניסיתי לומר בשקט כי 'צריך ללכת', או קצת להרעיש כמו להזיז כסא, ולא הצלחתי במשימתי, וכך זה דקה ועוד דקה עד שהייתי מרים את הקול, והוא כמו התעורר והתעניין 'אתה מחכה הרבה זמן?', ואז ברוב המקרים היה מבקש כאילו בתחנונים: 'עוד רגע עוד רגע' כמי שמבקש מידיד טוב שלו שירחם עליו שלא לנתק אותו מהחמצן. כך היה תמיד. אינני זוכר פעם אחת (!) במשך שלושים שנה, שבאתי ומיד כבר הבין, או שהמתין לי וסגר את הגמרא או את הספר. תמיד נראה היה כמו שאני לוקח אותו מהחמצן..."

"אמנם היו מקרים שהזדמן לי בדרכים שהיה מדבר איתי בהארת פנים כדרכו, ובאבהיות רבה. פעם אחת מרון סיפר לי את מה שהיה אתו בבחרותו בלשכת הגיוס - וכה סיפר:

"כשהלכתי לקבל אישור מהצבא, בפעם הראשונה שבאתי, ישבת עם גמרא עד שפתאום בא חייל אחד לצעוק: 'בחור, מה אתה עושה כאן? הולכים לסגור כבר את המקום', אז הלכתי משם. בפעם השניה, קראו לי ושאלו מה השם שלי, אמרתי להם. שאלו אותי

**"היה פעם שיהודי עשיר
מאמריקה בא אליו התכופף
וביקש: 'אני עושה כעת עסק
גדול, ורצוני שהרב יהיה שותף
איתי- חמישים אחוז בשבילי
חמישים בשביל הרב'. מרן
הביט עליו בתמיהה, כאינו יודע
ומבין מה רצונו: 'אם אתה רוצה
לעשות איתי שותפות, תגמור
ש"ס כל שנה' - באה התשובה..."**

"יצוין שבימים ההם הרבנית מיאנה ליהנות מהמזגן, והוא היה דלוק
אך ורק כשהרב היה בבית ולמד תורה.

"לאחר כשבועיים שלושה, התעניין מרן ושאל אותי: 'מה הדינים של
זה?', הבנתי מיד כי כוונתו לשאול כיצד מדליקים את המזגן, כי היה
לו נוסח רק של תורה, ולכן מיד הסברתי לו שכאן מדליקים וכאן
מכבים..."

הרב אפשטיין שליט"א מציג את הדברים ומגלה, כי לפי טבעו של
מרן, כאשר התערבו לו בתחומי הבית הפרטי (גם כשזה היה לטובתו)
היה קשה עליו מאד. 'הפריעה לו כל נקודה שמשנתנית בבית (בלי
לשאול), ולכן לא החלפנו בחדרו פלורוסנט בלי לשאול, ובוודאי לא
כאשר הכניסו והעמידו מאוורר ואחר כך מזגן. רק שמרן צוק"ל
והרבנית ברוב קדושתם וגבורתם זיכרו ושיברו את רוחם, והתאזרו
במידת הסבלנות- שאין לשער ולתאר! ובמשך השנים מסרו את
עצמם ואת פרטיותם למען הכלל, ואנשים נכנסו ביום ובלילה, והבית
הפרטי הפך לנחלת ההמונים, אנשים ונשים. היפך טבעו של מרן.

שיג ושי"ח

"כל שיחו ושיגו כידוע, היה של תורה: אתם רוצים דוגמאות? הלכת
לצד מרן בשעת ההליכה לבריאיות. בתקופה הראשונה הלכנו ליד
שיכון ג', אחרי זה עברנו ללכת ליד בית העלמין, בנו שם בניינים
גבוהים, ומיד כשהגענו לשם אמר 'אתה לוקח אותי לדור ההפלגה
שהם עשו סמוכות לשמים'. הוא ראה בבנין גבוה את התורה...
סיפרתי כבר, שכשנסעתי איתו בפעם הראשונה לברית לירוחם,
עברנו את באר שבע כשמתחיל המדבר, ותיכף אמר לי: 'אני רואה
שאי אפשר לעשות כאן כיסוי הדם...' (כפי ההלכה שיש לכסות
דוקא בעפר שהוא בר הצמחת זרעים). כל דבר ראה את ההלכה.

באיזו ישיבה אני לומד, אמרתי להם. שאלו באיזה רחוב הישיבה,
אמרתי כי אני לא יודע, כתבו עלי 'בחור מוזר'... וכי מה אני צריך
לדעת את שם הרחוב, הרי אני יודע איך ללכת לישיבה גם בלי זה,
ואם אכניס לראש את השם של הרחוב, זה על חשבון תורה.
"אם תשאלו איך זוכים לזה, הנה מה ששמעתי ממנו: 'מימי
התפללתי שלא יכנסו דברים אחרים לראשי'..."

"הייתי מעיר אותו מהשינה בבוקר לתפילת וותיקין, וכן הרבה
פעמים לבריתות בעת שהיה נח בצהרים כדי לצאת לדרך. זכורני
שאמר לי פעם אחת תוך כדי שינה: 'אני עוד באמצע הסוגיא',
'הערת אותי באמצע הגמרא', ואפילו - 'ישנתי שינה טובה ואמרתי
שיעור בטהרות'... כמי שמתלונן על שאני מנתק אותו מההנאה של
לימוד תורה ותענוגיה..."

"אמר לי פעם את דברי הגמרא במגילה, ששאלו כל מיני תנאים
ואמוראים 'במה הארכת ימים', ומובא בגמרא רשימה של דברים,
ועל כך אמר: 'אני חושב שהדבר הכי קשה הוא, מימי לא הרהרתי
במקומות המטונפים בדברי תורה'... הוא זצ"ל הבין שזה הקשה
ביותר.

"היה פעם שיהודי עשיר מאמריקה בא אליו התכופף וביקש: 'אני
עושה כעת עסק גדול, ורצוני שהרב יהיה שותף איתי- חמישים
אחוז בשבילי חמישים בשביל הרב'. מרן הביט עליו בתמיהה, כאינו
יודע ומבין מה רצונו: 'אם אתה רוצה לעשות איתי שותפות, תגמור
ש"ס כל שנה' - באה התשובה..."

מה הדינים של המזגן?

עם השנים, הפך רבי ישעי' אפשטיין שליט"א גם לעומד לימינו של
מרן שר התורה צוק"ל, לשמשו בביתו. לבקשתנו, מגולל הוא מעט
מהווי הבית הגדול בימים ההם:

"היה לכולם רצון להתקין לו מזגן בבית, כי הוא ישב תמיד ולמד מתוך
חום רב, וזיעה מציקה מאד, בחום של בני ברק. זכורני בשעות אחרי
צהריים בעת שלמד עם הבן רבי שלמה שליט"א, כיצד השמש היתה
ממש קופחת עליהם מצד מערב לתוך החדר, והיה להם מאד קשה.
הילדים של מרן שליט"א הציעו, שבשעות הבוקר כשהוא בכולל
'חזון איש', נתקין לו מזגן בחלון של החדר, בלי לשאול אותו מראש
ולצפות לישועת ה' שהוא יסכים, ואם לא יסכים, כמובן שנאלץ
להוריד אותו. הרבנית הסכימה, ואבי זכרונו לברכה דאג למימון.

"אכן כך עשיתי, ומשעת הבוקר עד שעת הצהריים המזגן כבר עמד
על מתכונתו. באותו יום כאשר מרן שב בצהרים מהכולל, לוויית
אותו עד הכניסה לבית, וראיתי כי הוא מיד מבחין בשינוי, מסתכל
ומברר: 'מה זה?!' מיד ברחתי. הרבנית שחה איתו וסיפרה לו מה
שעשו, וניסתה לעמוד לצדנו..."

"למחרת ביקש ממני: 'תיקח את זה'. אמרתי לו 'אבל יש לי כיבוד אב,
שהוא יעץ לי לרחם על הרב ולעשות את המזגן'. מרן ביקש שאומר
לאבי כי הוא מבקש שייקחו את זה (לא מצווה אלא מבקש) אבי
זצ"ל בחכמתו לא וויתר והשיב מה שהשיב. גם רבי שלמה שליט"א
שיזם את הרעיון עמד לצידו, ומרן הסכים לבקשתו להדליק את
המזגן.

כולם באים באותו רגע ואז היא תהיה פנויה בשבילנו ונוכל להמתין ולעלות, אבל כשנצא מהכולל הרי כולם יוצאים אחרי מנחה, ויהיה תור גדול מאד אז יהיה חבל על הזמן... לרגע הוא לא חשב שזה בשבילו, ולא חשב שוודאי יפנו לו את התור מיד.

"ואכן, בסיום הלימוד בכולל כשנסענו במעלית, ועצרו את המעלית שתמתין במיוחד ברגע שיצא, לא חשב כלל שהיא מתפנית למענו, וכשראה שהמעלית נפתחת היה שמח: 'איך זה שחיכו לנו', 'ברוך השם המעלית מחכה לנו', וכנהנה לשונות..."

ממון (מעשר) חביב עליהם

אמרו, כי לא היה לו כסף בארנקו כלל.

"כן היה לו כסף בארנק. כשהיה מקבל את התמיכה החודשית מכולל חזון איש, היה מוריד 'מעשר' ומטמין בארנק, ואת המשכורת עצמה קרא לרבנית ונתן לה. חוץ מזה גם מהכסף שקיבל מרכישת ספרים שאנשים שילמו לו, היה מוריד מעשר ומניח בארנק, ואת הכסף העיקרי העביר לרבנית. היא הניחה את זה בארון מסוים, וכשהיתה צריכה לפעמים כסף וביקשה ממנו - היה מביא לה משם מהארון או שהיה מבקש ממני לתת לה.

"גם כשהיה רוצה לשלם לי על חפץ שקניתי לו, היה מביא לי כסף מהארון, וכיון שלא היה מכיר כל כך בצורתא דזוזא בשטרות ובמטבעות, היה שואל לפעמים: 'האם זה מטבע טוב? האם השטר הזה מספיק?' (לסכום שנקבתי בו).

"היו לו גם כספי הפקדות שמהם היה מלווה כסף לאברכים, והיה שמח על מצוה זו. הוא היה נותן את ההלוואה לתקופה של 4 חודשים (לא כהיום שנותנים לשלושה חודשים ומקשים על המקבלים), ואמר לי כי בפעם הראשונה שאברך בא לבקש היה נותן לו רק לחודש, ואם נוכח לראות כי עומד בזמן וכו' רק בפעם הבאה הלווה לו לארבעה חודשים.

"פעם אחת בא אלי אברך, והתלונן מדוע לפלוני נתתי לד' חודשים ולו רק לחודש אחד, ולא יכולתי לומר לו את התשובה האמיתית כי הוא במבחן, כי אז 'העיקר חסר מן הספר'. בענין זה הוא אמר לי פעם אודות טוב ליבה של הרבנית - 'אם לרבנית היה את הגמ"ח, ביום אחד כל הכסף היה נגמר..."

בימים עברו הרי גידל את ילדיו מתוך הדחק.

"בעיקרון, בכלל, מעולם לא לקח כסף מאחרים ולכן חי מתוך הדחק. לאחרים היה נותן כסף אבל לעצמו לא לקח כלום. ואכן היו תקופות שחי בעניות רבה מאד, תורה מתוך הדחק. גם בימים שהתחננו לתת לו כסף, לא לקח לעצמו, ומיחידי יחידים - כמו מאבי זכרוננו לברכה - לקח את ההכרח. או כאשר חשש שאם לא ייקח כבר יש בכך נדרי צדקה של הנותן, לקח ממנו והעביר לצדקה. או שנתנו לו ישירות לתת לילדיו, לפעמים היה לוקח - אך לא לעצמו.

"זכורני בימים מאוחרים יותר ממש, שקרה שלא היה לו לקנות פת לחם. היה זה אחרי הגניבה בביתו. זכורני את אותם רגעים. היה זה ביום שישי, חזרנו מהתפילה ב'לדרמן', הוא הוריד את הטלית והתפילין והתיישב ללמוד. כמדומה שהלימוד היה אז בחברותא עם

"גם כל ההיכרות שלו עם אנשים היתה דרך התורה. מי שדיבר איתו בלימוד ומי שהביא לו ספר או קונטרס או מכתבים בלימוד - אותו הוא זכר, ולא דווקא על פי שמו, אלא על פי דברי התורה. אחד הילדים שלי הוציא ספר על 'בגדי שבת' ומרן היה אומר בחביבותו: 'הגיע הבגדי שבת... זכורני יהודי שנכנס ושאל 'הרב זוכר אותי?' - 'לא זוכר'. האיש המשיך ואמר 'אני פלוני ופלוני', מרן העלה פנים ממש מתביישות על כי אינו זוכרו, הלה המשיך 'החתן של...', ועדיין - מרן לא מכירו. לאחר מכן אמר 'אני מחבר ספר פלוני' אז אמר לו מרן 'אה, אני מכיר אותך'.

"יום אחד הצביע לי על הזמנה לחתונה ואמר 'אני רוצה ללכת לומר מזל טוב'. כמוכן שנסעתי איתו, וכשיצאנו בחזור לרכב אמר לי: 'לא הכרתי אף אחד, רק את החתן בגלל שהוא מתכתב איתי בלימוד'. זו היתה ההיכרות שלו עם אנשים. כי לא היה לו משהו אחר.

"היתה לנו כמה פעמים ברית באולם באשדוד, שהמדרגות שם ממש עגולות, כשהיה עולה שם אמר 'כמסיכה' - היינו המדרגות שהיו בבית המקדש (עי' מדות ד,ה)

"כשרופא היה שואל אותו 'מה שלום הרב', התגובה הייתה על מצבו וכאבו היחיד: 'לא נותנים לי ללמוד'...

"כאמור, הייתה תקופה שהלך כל יום הליכה לבריאותו, הלכתי איתו מידי יום בגינה ליד שיכון ג'. יום אחד הוא נפל ושבר את הכתף. כמוכן שלא ידענו את חומרת המצב ועוצמת הכאבים שלו.

"מיד אחרי הנפילה, סייעתי בידו לקום, כאב לו מאד, אך אמר לי: 'תביא את הירושלמי הכל יעבור'. הבאתי לו את הירושלמי שהיה כרך כבד, הוא החזיק אותו ביד האחת לבד, כך למד עשרים וחמש דקות, עד שהייסורים גברו על הכל, והבנתי שמהו לא פשוט קורה לו. נאלצנו ללכת לרופא. הרופא אמר מיד שיש לו שבר בכתף, ולכן כשהרופא שאל בידידות 'מה שלום הרב' התגובה הייתה 'מפריעים לי ללמוד'. זו הייתה מהותו באמת. זה היה הדבר הראשון שכאב לו! 'אגב, כח הריכוז שלו היה עצום, כך שגם אם היה מוציא רגע אחד את העיניים לצורך דבר, מיד כשהיה שב עם עיניו לגמרא, היה מונח בענין והתנתק מהסובב'.

למי מחכה המעלית?

מה היתה הסיבה בשלה יצא להליכה לשם בריאות?

"היה זה קצת אחרי האירוע המוחי, הרופאים ציוו עליו ללכת בוקר וערב. היה חבל לו מאד על הזמן הזה, והרבה פעמים היה אומר לי אז: 'אנו מקיימים כעת מצוות ונשמרתם'. והוסיף: 'פעמיים כתוב 'מאד' בתורה, על שכחת התורה, ועל שמירת הבריאות'.

"הענוה שלו הייתה כידוע מבהיל על כל רעיון. בעת שבנו מעלית בכולל, שהוא ורבי יהודה שפירא יצוק"ל יוכלו לעלות בה, כמדומה שר' שלמה הורביץ הוא זה שדאג לכך בשעתו, במסירות ובנאמנות. באחד הימים הגענו לכולל, התחלנו לעלות במדרגות הראשונות, והוא ראה פועל ששובר אבנים מהקיר של הבנין, והוא התעניין מה מעשיו, וסיפרתי לו כי בונים כאן מעלית. עלינו עוד כמה מדרגות ואמר לי, 'ברוך ה', אני חושב שכשנבוא לכולל נוכל לעלות בה, כי לא

בנו הגאון רבי שאול שליט"א ועם הג"ר יעקב איזקוב שליט"א. "הרבנית גם היא שבה מבית הכנסת, הלכה למרפסת והנה הארון של הכסף פתוח וריק מכסף. היה זה רגע קשה מאד. היו שם סכומים גדולים שנאספו ממכירות הספרים, והיה בהם כדי פרנסת הבית לכל החודשים הבאים, ולחתונת בני המשפחה. לשמע קריאת הכאב, הוא קם לראות. אך מיד חזר ללמוד ברוע, ולא דיבר מילה אחת. "אלא שבאותו יום שיש אחר כך, בדרך לברית, אמר לי: 'אצל החזון איש גנבו שעון זהב שעמד על השולחן וכאב לו מאד על כך, כאבה לו הנקודה שהוא נותן אמון בבני אדם ובאדם המסתובב בתוך הבית, ואותו מאן דהוא זה שנכנס, ויוצא מנצל את האמון הזה לרעה'. וסיפר, שלאחר מכן מצאו את הגנב מת בבור בפאתי בני ברק. בגניבה הנוכחית בבית מרן לא מצאנו את הגנב. בימים שלאחר מכן, לא היה לרבנית לקנות לחם ומצרכים לשבת וכו', עד שאבי זכרונו לברכה סייע להם".

"תקרא להם, רחמנות"

היה מופלג גם במידותיו, בבין אדם לחבירו. "פעם אחת נסעתי איתו לברית ב'אם וילד'. משום מה הוא התעניין מי המוהל, והשבתי לו כפי ששמעתי מאבי הבן. כשהגענו, היה נשאר ברכב בחוץ והיה לומד בגמרתו ואני הייתי נכנס לברר האם כבר הכל מוכן ומזומן. נכנסתי וראיתי שזה לא המוהל המדובר. התעניינתי, ואבי הבן אמר 'ביטלתי אותו ולקחתי אחר'. סיפרתי למרן כי בסוף יש מוהל אחר, כי הוא ביטל את אותו מוהל. מיד אמר בתקיפות רבה: 'אני לא רוצה להיות כאן סנדק, הוא פגע בו!'. ביקשתי ממנו רשות לומר לבעל הבית שאנו עוזבים את המקום. בעל הבית רץ למרן, וסיפר לו את השתלשלות העניינים, וכי לא היתה כל פגיעה, ורק אז התרצה ויצא לסנדקאות.

"הארת פנים של מרן היתה מיוחדת. עם אבהות מסוימת ולבביות חמה, ועם המון רחמנות על יהודים הסובלים. שמעתי ממנו כמה פעמים ביטויים 'רחמנות, תקרא לו'. פעם אחת חזרנו מברית והיה עייף עד מאד, אבל ראה כמה אנשים שמחכים במדרגות, ואמר לי: 'רחמנות, תקרא להם לחלון'. פעם היה שמישהו דחף מאחורינו וניסה להתקרב בכח, ומרן ראה שפלוגי צועק עליו 'מה אתה דוחף' - אמר לי: 'תקרא לו רחמנות, מה הוא רוצה'.

"כבוד הספרים היה אצלו באופן מדהים. אם היה רואה בארון ספר שלא מונח ישר היה מיישר אותו, שיעמוד יפה בצורה מסודרת. כשהיה רואה בבית הכנסת ספר העומד ליפול, היה מעמידו על מכונו. "פעם הייתי עמו בברית בבאר שבע, והבחין במדפי ספרים שעומדים בצורה שאינה מכובדת, עמד רבע שעה וסידר את הספרים. גם כשהיה יוצא לתפילה ליד המקום שעמדו ה'ספרים למכירה' שעדיין לא למדו בהם, אם הם לא היו מסודרים נעצר וסידר. אני חושב גם שהנקודה היא בגלל שהספרים היו החיות שלו, והם החיות של עם ישראל, וכבוד התורה מדור לדור, ולכן גם בדרכו לתפילה אפילו שמהיר ונתקל בספרים שאינם עומדים בכבוד הראוי - לא יצא עד שהספרים עמדו כראוי להם.

"יש פתקא מעניינת שמפורסמת בספר 'אלא ד' אמות של הלכה', שכתב שם בקשות אישיות לתפילת שמו"ע. בסוף 'שמונה עשרה' היה מעיין בה ומבקש מתוכה. לא תמיד נהג כך, וזכורני שאמר לי מדוע החל בהנהגה זו, וכה הסביר: 'כיון שב'שמונה עשרה' אני 'עומד לפני המלך' אין זה כבוד כאשר לפעמים קורה שאני מסתפק לגבי בקשה מסוימת, האם כבר ביקשתי עליה או לא, וגם אין זה כבוד לפני המלך שאני חוזר שוב על הבקשה, אז החלטתי לכתוב ולעיין מתוך הכתב..."

(מתוך יתד נאמן פסח תשפ"ב)

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

האדמו"ר ה'לב שמחה' עמד ועשה תקנה בשנה אחת, שכולם ללא יוצא מן הכלל יקנו אך ורק אתרוגים בקופסאות סגורות, כדי שמעוטי היכולת לא יתביישו באתרוגיהם, ולכולם יהיו אתרוגים שווים. באו ושאלו אותו: הרי חלק ממצות ארבעת המינים היא שהאתרוג יהיה 'הדר', ואתרוג מקופסא סגורה לפעמים אינו 'הדר'...

הגאון רבי שמואל יוסף שטיצברג שליט"א, מרבני קהילת חסידי גור בבית שמש, ומחבר הספר 'שערי הברכה', עם הכנה מיוחדת לחג הסוכות

אליעזר (לייזר) רוט

לקראת חג הסוכות, פנינו אל הגאון רבי שמואל יוסף שטיצברג שליט"א, מרבני קהילת חסידי גור בבית שמש, מחבר הספר 'שערי הברכה', ומגדולי העוסקים בתחום הטכנולוגיה על פי ההלכה, וביקשנו לשמוע מעט מדברותיו לכבוד הרגל הקרב ובא. "בחג הסוכות", פותח הרב שטיצברג, "אנו זוכים לקיים כמה וכמה מצוות יקרות וחשובות מאוד. מצוות סוכה בראש ובראשונה, כמו כן מצוות ארבעה מינים, שביום הראשון היא מדאורייתא ובשאר הימים מדרבנן, ועיקר העיקרים הוא מצוות 'ושמחת בחגך'... ובכלל זה המצוה לשמח את העניים. אתה והלוי והיתום והאלמנה... לשמוח וגם לשמח את האומללים והחלשים, העניים והנדכאים.

רבותינו בעלי התוספות (נדה י"ז), שאדם שדואג שלאחרים לא יהיה נזק, הוא זה שנקרא 'חסיד'. ואם כן, גם מי שדואג שחברו לא יתבייש באתרוג שלו, גם זה מצוות הידור, ומתאים לומר עליו "הדר הוא לכל חסידינו", כי יש בו הידור של מידת חסידות.

"ואף שחג הסוכות הוא 'חג ההידורים', וכל אדם מישראל בוחר לו את האתרוג הכי יפה, ואת הלולב הכי נאה, שהרי נאמר 'זה א-לי ואנוהו', אבל למעשה יש שתי שיטות בגמרא במסכת שבת (קל"ג:), מה הפירוש של תיבת 'ואנוהו', יש אומרים שהפירוש הוא, התנאה לפניו במצות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה, וכו'. אבל התנא אבא שאול אומר, 'ואנוהו' הוי דומה לו, מה הוא חנון ורחום - אף אתה היה חנון ורחום.

"לכאורה יש כאן מחלוקת בין התנאים, האם 'ואנוהו' עולה על ההידור של נוי מצוה, או על מידות טובות. אבל חלק מהמפרשים כתבו שאין כאן מחלוקת, אלא שניהם מתכוונים לאותו דבר, שחלק מהנוי של המצוה הוא להיות רחום וחנון!

"כלומר שכאשר אדם חושב, שאם הוא קונה את האתרוג הכי יפה בבית הכנסת, הוא קיים בשלימות את מצוות 'זה א-לי ואנוהו', בא התנא הקדוש 'אבא שאול' ואומר לו שזו טעות, אתה צריך להדר בנוי מצוה, אבל חלק מהמצוה היא להיות רחום וחנון, גם זה 'נוי מצוה'. חלק בלתי נפרד מההידור במצוה, הוא ההידור בין אדם לחברו, ולכן

"השנה", הוא מזכיר, "קדמו לחג דיבורים על כך שאיכותם של שבעת המינים תהיה ירודה. ההדסים ברמת הגולן קפאו, רבים מהם איבדו את ראשם... האתרוגים הרי לא טופלו בשנת השמיטה כמו בשנים רגילות, ולכן סביר להניח שאחוז האתרוגים המהודרים יהיה נמוך יותר מהרגיל.

"ובכן, כדי שמי שלא יצליח להשיג ארבעה מינים מהודרים, לא יתעצב חלילה אל לבו ותיפגם אצלו שמחת החג, אפתח בסיפור יפה שהיה עם כ"ק מרן ה'לב שמחה' מגור זיע"א, שבאחת השנים ראה שאנשים רבים מוציאים ממון רב על אתרוג יפה ומהודר, וזה גרם לכך שגם אנשים עניים שאין להם יכולת כספית, מוציאים ממון רב על קניית אתרוג הרבה מעבר ליכולת שלהם, כדי שלא להתבייש בבית הכנסת עם אתרוג פשוט.

"לכן עמד ה'לב שמחה' ועשה תקנה בשנה אחת, שכולם ללא יוצא מן הכלל יקנו אך ורק אתרוגים בקופסאות סגורות, כדי שכולם יהיו אתרוגים שווים, ואף אחד לא יתבייש באתרוגו.

"באו ושאלו אותו: הרי חלק ממצוות ארבעת המינים היא שהאתרוג יהיה 'הדר', ואתרוג מקופסא סגורה לפעמים אינו 'הדר'...

"ענה ה'לב שמחה' מינייה וביה, 'גם זה הדר', שהרי כתוב בפסוק 'הדר הוא לכל חסידינו'!...

"ואפשר להסביר את כוונתו, שמלבד מה שהצויות לדברי חכמים הופך את האדם לחסיד. יש כאן עומק נוסף, על פי מה שביארו

גם אם זכית לאתרוג הכי מהודר, אין צורך להשתדל להוציא את העיניים של כל הסובבים, שירגישו פחיתות כבוד ועגמת נפש על כך שאתרוגם אינו מהודר כל כך. ואכן ידוע על כמה וכמה צדיקים, שהיו להם אתרוגים מהודרים מאוד, אבל לבית הכנסת הם הלכו עם אתרוג פשוט יותר, כדי לקיים את החלק השני של 'ואנוהו'.

'סיפור עם מסר דומה, מסופר גם על האדמו"ר הבית ישראל זי"ע, שמדי שנה בימים שלפני חג הסוכות, היו באים לביתו הרבה סוחרים של ארבעת המינים, וכל אחד היה מעניק אתרוג מהודר במתנה לרבי, שהרי כל אחד רצה את הזכות, שהרבי יברך על האתרוג שהוא הביא. ובכל פעם היה הרבי בוחר לקחת את האתרוג שהיה נאה ביותר.

"אבל שנה אחת בא ילד יתום ואתרוג בידו, ואמר שאמו האלמנה שלחה את האתרוג לרבי, כיון שבעלה היה רגיל להביא כל שנה במתנה אתרוג לרבי, והיא גם רוצה לשלוח אתרוג כפי שהיה בעלה נוהג. התבונן הבית ישראל זי"ע על האתרוג ואמר: 'יש לי כבר כמה וכמה אתרוגים, הרבה יותר יפים ויותר מהודרים, אך את האתרוג הזה אני רוצה ליטול בחג הסוכות בכדי לברך עליו, כי בכך אוכל לשמח אלמנה'. ואחז האדמו"ר את האתרוג בידו, והכריז את לשון הפסוק 'וְלֵב אֶלְמָנָה אֶרְנֶן'.

"לפי זה אפשר לבאר שאלה מאוד מעניינת. שהרי ידוע שכל אחד מארבעת המינים, הוא רמז כנגד איבר חשוב בגוף. האתרוג הוא כנגד הלב, הלולב כנגד השדרה, ההדס כנגד העין, והערבה כנגד השפתיים. נשאלת השאלה, למה אין שום 'מין' שלוקחים בארבעה מינים שיהיה כנגד האוזן?

"אלא התשובה היא, על פי מה שהתפלל שלמה המלך, 'וְנִתְּתָּ לְעִבְדְּךָ לֵב שׁוֹמֵעַ', שאף שהאוזן היא אפרכסת השמיעה, מכל מקום הלב הוא זה ששומע ומאזין, ולכן אפשר לומר שהאתרוג הוא גם כנגד האוזן.

"ומכך נלמד לענייננו, שאדם שמשקיע ממון רב על קניית אתרוג מהודר, צריך גם להשקיע ולעשות את עצמו 'לב שומע', להאזין אל שיחו של הזולת, להרגיש את כאבו ולדאוג לרווחתו".

למה צריך גשמים?

"בהקשר האמור, אפשר לעמוד על נקודה נוספת, שמובילה גם היא לאותו המקום. הרי כולם מכירים את המשנה האומרת 'העושה סוכתו כמין בית - פסולה', כלומר שאם הסכך הוא עבה כל כך, עד שאין הגשמים יכולים לחדור דרכו, אין לו דין של סכך כשר.

"ובאמת זה פלא גדול. הרי יש מצווה של 'ושמחת בחגך', ויש עניין של 'בסוכות תשבו - כעין תדורו', ואנחנו יודעים ש'המצטער פטור מן הסוכה', וממילא אם חדרו גשמים 'עד שתסרח המקפה', פטור מהסוכה ויכול לצאת ממנה ולאכול בביתו... בגלל שהגשמים חודרים דרך הסכך.

"אז מה החיסרון בכך שהסוכה עשויה 'כמין בית' ולא חודרים גשמים דרך הסכך? למה שלא נזכה לקיים את הסוכה בשמחה גדולה גם אם בחוץ יורדים גשמים?

"נראה שהתשובה לכך נעוצה בסיפור הידוע, המסופר על רבה של העיר לודז', הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, שפעם עסק באיסוף צדקה למען משפחה של אלמנה ויתומים עניים, ונקש על פתח ביתו של אחד מעשירי העיר באמצע הלילה, כשבחוץ שרר קור איום ונורא.

"הגביר שהיה בתוך ביתו המוסק כהלכה, היה לבוש בבגדים קלים, וכששמע שרבה של לודז' עומד בפתח, מיהר לגשת אליו ולהזמין אותו להיכנס אל תוך הבית, כדי לשוחח עמו.

"אולם הרב מייזל סירב להיכנס, ורצה לשוחח דווקא על פתח הבית. בלית ברירה יצא הגביר החוצה כדי לשמוע מה בפיו, ומפני כבודו של הרב לא הלך ללבוש את המעיל שלו, אלא עמד בחוץ כך, בבגדיו הקלים, כשכל גופו רועד מהקור העז.

"סיפר לו הרב באריכות ובפרוטרוט, שיש משפחה של אלמנה ויתומים שאין להם במה להתפרנס בימות החורף, ואין להם כסף להסיק את הבית, והם שרויים בקור וסכנה גדולה, והוא רוצה ממנו שייתן צדקה כדי לתמוך באותה משפחה.

"הגביר התרצה לבקשת הרב, והואיל לתרום סכום הגון. או אז נכנס הרב יחד עמו אל תוך הבית, והמתין לעשיר שהלך להביא את הכסף מחדר אוצרותיו.

"כשעמדו בתוך הבית, פנה הגביר אל הרב בשאלה, מדוע לא יכול היה לספר את כל זה בפנים הבית, ומדוע היה צריך לדבר זאת דווקא בחוץ?

"ענה לו הרב: 'אם הייתי מספר לך את זה בפנים, בתוך הבית הנעים והמוסק, לא היית יכול להבין כלל את המצב הנואש של אותה אלמנה, ורק בחוץ, כשהרגשת בעצמך את הקור הנורא השורר בחוץ, אז היית יכול לרדת קצת לעומק ההרגשה, ולהבין את מצבם של האלמנה והיתומים.

"אם כך נוכל לתרץ את הענין הנ"ל, שהרי כתבו רבותינו הקדושים, שהענין הכי גדול בחג הסוכות הוא להזמין אורחים ולתת להם כל צרכם, וכמו שכתב בספר יסוד ושו"ר העבודה, שחג הסוכות נקרא 'חג האסיף', כיון שהוא זמן אסיפה, לאסוף הביתה אורחים עניים ולתת להם צדקה.

"ולכן אמרה התורה, שבכדי שתוכל להרגיש את העניים, את אותם עלובים שאין להם בית, צריך אתה לצאת החוצה, ולשבת בסוכה שאין בה גג המונע את חדירת הגשמים, רק אז תוכל להעלות על דעתך את כאבם, ולהרגיש את מה שמרגישים אותם עניים.

"על ידי ההסבר הזה אפשר לתרץ עוד קושיא, שהרי חג הסוכות הוקש לחג הפסח, בגזירה שווה 'חמשה עשר - חמשה עשר', ולכן כתבו הפוסקים שצריך לאכול כזית בבת אחת בסעודת ליל ראשון של יו"ט, כמו שאוכלים את הכזית ראשון של המצה בליל הפסח בבת אחת.

"נשאלת השאלה, לכאורה צריך לעשות עוד היקש, שיצטרכו גם לומר 'הא לחמא עניא' בתחילת סעודת ליל החג של סוכות, כמו שאומרים בתחילת ליל הסדר שמזמינים את כל דצריך וכל דכפין. 'התשובה היא, שבחג הפסח כל אחד יושב בתוך ביתו, ורק בתחילת

במשך 27 שנים, הייתי נוסע לאוקראינה לחגים, גם בימים הנוראים, גם בסוכות ופסח. ישבתי עם היהודים המקומיים שלא זכו לקבל חינוך יהודי. בגלל שהסתובבתי לא מעט במקומות הללו, למדתי לדבר את השפה הרוסית, בהתחלה חשבתי שאם אני אדבר אל האנשים בשפת האם שלהם, ברוסית, הם בוודאי יתחברו טוב יותר לדברים, אבל אחרי זמן מה גיליתי שההיפך הוא הנכון

שיחה מרתקת שחייבים לקרוא לקראת חג הסוכות, ובכלל...
עם הרה"ח רבי יוחנן בריזל, איש מלא שמחה עם הרבה מאוד סיפורים מחזקים

הרב יוחנן וסרמן

הרה"ח יוחנן בריזל, הוא ללא ספק אחד האנשים הכי מעניינים שיצא לי להכיר. 'יהודי של שמחה', כך אני מכנה אותו. צהלתו בפניו בכל עת, גם בתקופות קשות, ובוודאי בזמני שגרה. על אחת כמה וכמה בימים הטובים, ועולה על כולם חג הסוכות, זמן שמחתנו... 'ושמחת לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים'...

לכן, אך טבעי יהיה הדבר שכשחג הסוכות מתקרב, נבקש לשוחח עם היהודי הנפלא הזה, שכל כולו מתיקות, שמחה ואהבת הבריות. ביקשנו ממנו לשמוע כמה מילים על חג הסוכות, והרב בריזל לא אכזב אותנו... "אני לא איש דברים", הוא אמר, "אתם צריכים לחפש איזה דרשן או רב מפורסם. אני איש פשוט, איך אני יכול לדבר לעם... ממה שאני יודע 'לקראת שבת' זה עלון מפורסם במיוחד, בכל מקום שאני הולך אני נתקל בו, ואני הולך להרבה מאוד מקומות", הוא צוחק, "אבל אם אנחנו כבר מדברים על סוכות, אז תשמע מה חשבתי בדיוק על הנושא הזה..."

וכך, בלי לשים לב, התראיין הרב בריזל ל'לקראת שבת', ואת התוצאה תשפטו אתם, כשנגיע לסיומו של המאמר... "במשך 27 שנים, הייתי נוסע לאוקראינה לחגים, גם בימים הנוראים, גם בסוכות ופסח. נדדתי בין הקהילות היהודיות שם, ישבתי עם היהודים המקומיים שלא זכו לקבל חינוך יהודי, אלו שגדלו תחת משטר הרשע של סטאלין ימ"ש וזכרו, וגם הדורות הבאים אחריהם, שגדלו אצל הורים שהידע שלהם ביהדות שואף לאפס..."

"בכל אופן, בגלל שהסתובבתי לא מעט במקומות הללו, למדתי לדבר את השפה הרוסית, וב"ה אי אפשר 'למכור' אותי ברוסית. אני מבין את השפה היטב, וגם דובר אותה לא רע. אבל מה? אני אמנם מדבר רוסית בצורה טובה, אבל שומעים עלי שאני 'עולה חדש'..." "במשך השנים נשאתי דברים בפני יהודים באינספור הזדמנויות. לפעמים הייתי מגיע עם מתורגמן שתרגם את דברי, ולפעמים דיברתי ברוסית.

"בהתחלה חשבתי שאם אני אדבר אל האנשים בשפת האם שלהם,

ברוסית, הם בוודאי יתחברו טוב יותר לדברים ויכלו לקבל ממני. אבל אחרי זמן מה גיליתי שההיפך הוא הנכון. כשדיברתי ברוסית, הם התייחסו אלי כמו ל'עולה חדש', אחד שבקושי מבין את השפה, שובר את השיניים, ובוודאי גם תוכן דבריו נראה בהתאם. מה הוא כבר יכול לספר לנו שלא ידענו קודם, הרי הוא בקושי יודע רוסית... איזה איש לא מפותח!

"לעומת זאת, כשבאתי עם מתורגמן שדיבר בשפה רהוטה ובמילים גבוהות ברוסית, הקהל היה מרותק, הקשיבו, האזינו, וגם הפנימו..." "למדתי מזה לקח מאוד חשוב לחיים, לא משנה מה אתה אומר, לא משנה מה יש לך למכור, השאלה היא איך אתה 'משווק' את זה. אם אתה תבוא עם מתורגמן, אז אתה אורח חשוב שבא מחו"ל, ושמדבר הכי יפה בעולם, עובדה, המתורגמן אומר את זה במילים כאלו גבוהות וערבות לאוזן.

"אבל אם אתה מדבר בשפה שהיא קצת לא הכי מהוקצעת ומדוייקת, ההתייחסות לדברים שלך תהיה בהתאם, וזאת על אף שאת אותם דברים בדיוק, הציבור היה מקבל בצורה שונה לחלוטין אם הם היו מוגשים לפניו בעטיפה יפה יותר..."

"עכשיו, תחשוב על זה רגע: הרי אנחנו כולנו 'מוכרים' לילדים שלנו

"הבנתי שהם יהודים, אבל מאיפה הם מכירים אותי, ולמה הם כל כך שמחים לראות אותי? התחלתי לתחקר אותם, ואז אומרת לי הגברת: 'מה זאת אומרת??? אתה האיש שרקד עם הספסל על השיניים, איך אפשר לשכוח את זה???'..."

חזקה, יש כאלו שיש להם זיכרונות עמומים מבית אבא...
"אבל מה יגרום להם לבוא בלילה השני??? מילא יהודים שומרי מצוות, נו, ברור שהם יבואו. אבל אלו שאינם שומרי מצוות, איך נגרום להם לבוא גם בלילה השני, לשתות ארבע כוסות ולאכול כזית מצה?"

"אני החלטתי להפוך את ליל הסדר לחוויה שהם לא ישכחו, ושתגרום להם לבוא פעם נוספת. אני שר, משתולל, רוקד, עושה שמייח, משהו לא רגיל."

"הציבור מתחיל לשיר, ואני שם בקבוק מלא יין על הראש ומתחיל לרקוד כמו כל ירושלמי שורשי, שמכיר את הריקוד הזה. אצלם זה היה חידוש עצום, הם נהנו עד הגג, אבל לא אמרתי ד', זה השלב שבו אני לוקח מטאטא ושם על השיניים, רוקד במרץ בלי שהמטאטא יפול, אחר כך אני מחליף את המטאטא בכיסא, ולבסוף אני שם על השיניים ספסל גדול, ורוקד איתו כך כשאני שומר על שיווי המשקל..."

"הציבור יוצא מהכלים, מתרגשים, שמחים, זה לא משהו שהם יכולים לשכוח. למחרת, כל אחד מביא איתו חבר יהודי נוסף...
"אני חשבתי לתומי שזה טוב מספיק, כדי להביא אנשים לעוד לילה של ליל הסדר, לא יותר מזה. אבל קרה פעם שצעדתי ברחובות קייב, והנה עוצרים אותי זוג יהודים, הם אומרים לי שלום בהתלהבות..."

"הבנתי שהם יהודים, אבל מאיפה הם מכירים אותי, ולמה הם כל כך שמחים לראות אותי? התחלתי לתחקר אותם, ואז אומרת לי הגברת: 'מה זאת אומרת??? אתה האיש שרקד עם הספסל על השיניים, איך אפשר לשכוח את זה???'..."

"אכלנו מצה, שתינו ארבע כוסות, שרנו שירים, אמרתי דרשות, היו ריקודים, היה אוכל טעים במיוחד אבל מה הם זוכרים??? ספסל... אם תשאלו אותי, זה החלק הכי פחות חשוב בליל הסדר, אבל זה החלק שהעביר להם את ההתרגשות, זה החלק שגרם להם להבין

את מרכולתנו. יש לנו מה למכור להם, ראש השנה, יום כיפור, סוכות, תפילין, ציצית, תפילה, נטילת ידיים, פרשת השבוע, חשיבות לימוד התורה, כיבוד הורים, ציות לגדולי הדור...
"אנחנו מוכרים להם כל כך הרבה מוצרים, שחשוב לנו מאוד שהם יקנו אותם מאתנו... אבל איך אנחנו משווקים להם את זה??? אה??? אתה רוצה להגיד לי איך אנחנו משווקים להם את זה???..."

"תקשיב", אומר הרב בריזל שראה שאני כבר מתחיל לחפש מתורגמן שיעביר את דברי לילדים שלי... "ברור שאני לא מתכוון שאתה צריך להביא מתורגמן הביתה, או להתחיל לדבר אל הילדים בשפה גבוהה כמו איזה מרצה באוניברסיטה. "שמואל", הוא מחקה את קולו של אב מסור, "במטותא ממך גש נא אל כיוור הרחצה, מלא את הנטלה במים זכים וצלולים עד סמוך לגדותיה, וטול ידיך בזהירות המתבקשת, על מנת שאוכל לוודא שהנך נוהג כהלכה, ולא סוטה חלילה מיין או שמאל מדברי חכמינו פוסקי הדורות...".

"אם תגיד כך לילדים שלך, אני חושב שזה יהיה שיווק גרוע מאוד... כמובן שהורים מדברים עם הילדים שלהם בשפה רגילה ונורמטיבית, בלי משחקי לשון ובלי להתייפייף עם משפטים גבוהים."

"אבל יש משהו הרבה יותר יסודי בשיווק. לא 'מה' אתה אומר, אלא 'איך' אתה אומר. כלומר, אם אתה מגיע לשולחן שבת עם עיניים חצי עצומות, מפהק פיהוק שיש בו כדי לבלוע מקרר שלם, עם הדלתות, ולאחר מכן עושה קידוש בחופזה ומתיישב לאכול עד שאתה נרדם, נו... אני לא חושב שזה נקרא לשווק לילדים מוצר שנקרא 'סעודת שבת' בצורה מכובדת... ממש לא."

"אבל אם אתה מגיע עם חיוך רחב, כל כולך אושר ושמחה, איזה יופי! שבת קוידש!!! שבת קוידש!!! אווה אההה איך אנחנו שמחים שבאה שבת, אפשר לשבת ביחד, לשיר זמירות, להתענג על השבת ולזכות במצווה כבירה, עם כל כפית של מאכל שאנחנו מכניסים לפה... ילדים בואו נרקוד!!!"

"כמובן שזה יהיה 'שיווק' הרבה יותר יעיל ואפקטיבי. הילדים שלך ירצו לקנות את המוצר הזה, וכשיהיה להם אותו ביד, הם לא יזרקו אותו ולא יוותרו עליו בעד שום הון שבעולם..."

"ועכשיו אנחנו מגיעים לחג הסוכות. הסוכה! הלולב! האתרוג! שמחת בית השואבה! משם שואבים רוח הקודש. שמחה של מצוה, אנחנו צריכים לשווק את החג בצורה נכונה, לגרום לילדים שיזכרו את החג כמו שצריך."

"כשאני הייתי עושה את חג הפסח באוקראינה, הייתי צריך לערוך 'ליל הסדר' ברבים. מספר פעמים עשיתי ליל הסדר בקייב, השתתפו בו 500 יהודים..."

"עכשיו, יש בעיה. הרי ליל הסדר בחוץ לארץ עושים פעמיים, בלילה הראשון של פסח וגם בלילה השני. ובכן, בלילה הראשון באים 500 יהודים, הם רוצים לראות מה זה 'ליל הסדר', עושים קודם תעמולה

בו מסר חשוב לכל אדם, מה זה נקרא 'נשמה של ילד', וכמה חשוב להשפיע עליה לטובה...

"התיק של היהודי הזה, הוא תיק פדראלי, הסביר לי העסקן, 'יש כאן התנהלות בין הרשויות של ארה"ב והרשויות של ארגנטינה, זה נושא מורכב מאוד, ויש מערכה משפטית על כל כך הרבה פרטים. כשמדינה מסגירה אסיר, היא יכולה לדרוש דרישות שונות, שישפטו אותן רק לפי החוקים שלה, ולא בצורה חמורה יותר ועוד ועוד.

"והנה לא פחות ולא יותר, נפלנו על שופט ערבי... שופט יליד לבנון, שבגיל צעיר היגר לארגנטינה, השתקע בה והפך למקומי, למד את השפה, למד את מקצוע המשפטים ולימים הפך לשופט בכיר.

"אם בתחילה חששנו מפניו, עד מהרה גילינו שזה היה ממש מתנה מהקב"ה. כל מה שאנחנו מבקשים ואפשר לתת במסגרת החוק, השופט הערבי נותן ליהודי הזה. כאילו יש לו היכרות אישית איתו. ממש כל מה שאנחנו מבקשים ואפילו מעבר'.

"כך למשל, המשפחה של היהודי הזה באה לכאן לחגוג את חג הפסח. הם ביקשו אישור להיכנס לכלא ולעשות איתו את ליל הסדר. כולם הסתכלו עליהם כמו משוגעים, אין סיכוי! אבל למרבה ההפתעה השופט שאל אותם כמה זמן הם צריכים, ובאיזו שעה הם מתכננים לסיים את החגיגה. הם השיבו שבשעה תשע בערב, פחדו לבקש יותר, אבל השופט צחק הוא אמר: 'אתם יהודים, אני יודע איך זה אצלכם, תשע זה לא תשע, וגם לא עשר... אני מאשר לכם עד 11 בלילה!...'.

"פעם אחרת הם באו לערוך כאן שמחה משפחתית, וביקשו מבית המשפט שיאשר לו לצאת מהכלא לכמה שעות כדי להשתתף בשמחה, בליווי של סוהר כמובן. ושוב, אותו שופט שמנהל את התיק שלו, החליט לאשר, נגד כל הסיכויים...

"גם מול האמריקאים הוא עומד איתן, ודורש לנהוג עם האסיר בצורה רכה יותר. הוא קבע למשל, שההסגרה תהיה בתנאי שבארה"ב יכירו בזמן שהוא היה עצור בארגנטינה, וינכו לו את התקופה הזאת מעונש המאסר שייגזר עליו...

"מספר לי אותו עסקן שבאחת ההזדמנויות הוא שאל את השופט בצורה ישירה: 'אמר לי כבודו, מה מצאת אצל היהודי הזה שאתה נוטה כל כך לטובתו. אני כמובן שמח על כך מאוד, כי אני יהודי, אבל אתה הרי לא יהודי, למה אתה כל כך דואג לו???'.

"השיב לו השופט, תשובה שהממה אותו: 'כבר יותר משישים שנה אני מחפש יהודי שאוכל להשיב לו טובה... שישים שנה לא מצאתי הזדמנות להחזיר טובה ליהודי, ועכשיו כשיש לי הזדמנות כזאת, אני מנצל אותה עד תום. כל מה שאוכל לעשות לטובתו, אעשה!...'".

"מה היה הסיפור? ובכן, השופט הזה התגורר בלבנון כילד צעיר. אבא שלו היה סוחר עשיר, והוא היה עובד אצל אבא שלו, ועושה עבורו שליחויות בגיל צעיר מאוד.

"חלק מהאנשים שאיתם אביו עבד היו יהודים, והם תמיד התייחסו אלי יפה, נתנו לו 'בקשיש' נחמד וכיבדו אותו בממתק.

שזה לילה מאוד שמח ומאוד מיוחד, וזה החלק שהם זכרו ושאותו הם לא ישכחו לעולם.

"עכשיו תגיד לי: בגלל שהם נולדו באוקראינה, מגיע להם לחוות כזה ליל הסדר מיוחד, והילדים שלי שזכו להיוולד בירושלים לא מגיע להם? הילדים של מוישה רובינשטיין מצפת, לא מגיע להם? הילדים של יענקל אלברשטיין מראש פינה לא מגיע להם? למה? בגלל שהם לא יודעים רוסית???

"אנחנו כולנו צריכים 'לרקוד עם ספסל'. לא רק באוקראינה, לא רק אני, ולא רק ספסל, כל אבא וכל אמא מחוייבים 'לרקוד עם ספסל', כל אחד והספסל שלו, אנחנו חייבים לתת לילדים שלנו חוויות של רוחניות, חוויות של שמחה בקיום המצוות, זאת החובה שלנו, ואם אנחנו נחנך אותם בצורה הזאת, הם לא ישכחו את החינוך שלנו לעולם!!!".

"הדברים נכונים לאנשים בכל גיל", אומר הרב בריזל לאחר מחשבה נוספת, "אבל ביתר שאת הם נכונים למי שיש לו בבית ילדים קטנים, ילדים בגיל חמש, שמונה, עשר, 12, אפילו בחורים צעירים.

"אני רוצה לספר לכם סיפור, על נפש של ילד מה היא קולטת, ואיך זה משפיע עליה גם אחרי שישים שנה ויותר...

"לפני כ-15 שנה, שהיתי תקופה בארגנטינה. פגש אותי שם עסקן יהודי מקומי, שראה שלא משעמם איתי, וביקש ממני טובה... 'יש פה בעיר בית סוהר', כך הוא סיפר לי, 'ושם יושב יהודי חרדי אמריקאי, שהסתבך עם רשויות המס בארה"ב ונמלט מפניהם לארגנטינה.

"האמריקאים הוציאו נגדו בקשת הסגרה, והרשויות בארגנטינה עצרו אותו, וכעת הוא ממתין להחלטות של בית המשפט, אם להסגיר אותו ובאלו תנאים.

"האיש הזה יושב בכלא לבד, הוא דובר יידיש ואנגלית, היהודים פה ברובם דוברי ספרדית, אין מי שיבקר אותו וישוחח איתו, אתה הרי דובר יידיש, זאת הזדמנות מצוינת לשמח אסיר מסכן, להפיג את העצבות שלו ולתת לו קצת שמחה'...

"נעניתי בשמחה. לקחו אותי לבית הסוהר, עברתי את כל הבידוקים הנדרשים, ונכנסתי לחדר עם האסיר. שוחחתי איתו, העליתי לו חיוך על השפתיים, גרמתי לו לצחוק, ברוך הוא וברוך שמו...

"הביקור הגיע אל סיומו, הסוהר מלווה אותי החוצה, ובזה נגמר הסיפור...

"כמה ימים אחר כך פונה אלי שוב אותו עסקן ואומר לי: 'ר' יחונן, כל עוד אתה כאן בארגנטינה, תעשה טובה, לך תבקר אותו שוב. מאוד שימחת אותו בפעם הקודמת, מי יודע מתי בפעם הבאה הוא יוכל ככה לשמוח ולצחוק'.

"כמובן שלא היססתי, מיהרתי לאשר ביקור נוסף ואכן ביקרתי את היהודי, שוחחתי איתו, שימחתי אותו, ושוב הגיע זמן הביקור אל סיומו ויצאתי החוצה.

"בשלב זה, החל העסקן לספר לי סיפור מדהים... שאני חושב שיש

"זיכרון ישן מלווה אותי שנים רבות, הקשור לחג הסוכות. אני ישוב ברכב מקרטע בצפיפות, עם אבי מורי שליט"א ועם אחי לאוי"ט בדרך חזור מתפילת שחרית, מנסים להידחק ברכב הצר והמקרטע, ובו בזמן לשמור על נרתיקי הלולב שכידוע צריכים אגד ולא מספיק להם רכב קטן ונמוך... ברכב נוהג יהודי שאת שמו אני זוכר עד היום"...

"את הווארט הזה שהוא אמר לאבי שליט"א באותה נסיעה, אני זוכר עד היום"

מאת: הרב ישראל היימן

זמן שמחת ינו... מנגינות נישאות מכל עבר, כל סוכה והסגנון שלה, כל לילה מחולו של מועד הוא בבחינת לילה כיום יאיר, רחובות הערים והשכונות מלאות אנשים נשים וטף, חוגגים והולכים משמחת בית השואבה אחת לזו שבבית הכנסת הסמוך.

יש את אלו שעומדים בצד ומסתכלים בעניין, הם משתתפים בשמחה רק מהצד, קשה להם להתחבר ולרקוד, לשמוח ולשיר בפומבי, כביכול בלי להרגיש חיבור, ויש את אלו שאתה רואה אותם מפוזים בכל עוז, עוברים משמחה אחת לשניה, ובכל אחת מהם הם נותנים את חלקם עם כל הלב והנשמה.

לא לו וגם לאלו מוגשת האנקדוטה הבאה, שיכולה להעשיר את שמחת החג, ובעיקר להביא לכך שיהיה ניתן לשאוב מלא חופניים רוח הקודש משמחת בית השואבה, גם בימינו לכל השנה כולה.

זיכרון ישן מלווה אותי שנים רבות הקשור לחג הסוכות: אני ישוב ברכב מקרטע בצפיפות, עם אבי מורי שליט"א ועם אחי לאוי"ט, בדרך חזור מתפילת שחרית בבית כנסת קצת מרוחק מביתנו, מנסים להידחק ברכב הצר והמקרטע, ובו בזמן לשמור על נרתיקי הלולב שכידוע צריכים אגד ולא מספיק להם רכב קטן ונמוך...

ברכב נוהג יהודי שאת שמו אני זוכר עד היום, אע"פ שמראהו כבר מטושטש למדי במוחי ממרחק השנים. הוא היה יהודי מלומד בייסורים שונים. ואבל על אף הכל תמיד הוא היה שמח ומאושר, תמיד הייתה לו סוכריה קטנה בכיס לילדים, ואמרת כנף או ווארט נחמד על הלשון למבוגרים.

את הווארט הזה שהוא אמר לאבי שליט"א באותה נסיעה, אני זוכר עד היום גם משום שהוא היה קליט ונחמד, ובפרט שכבר אז כילד צעיר בשנים, חשבת מיד שנאים הדברים למי שאמרם.

"יונה הנביא הוא חידה לא פתורה", הוא פנה לאבי בפאתוס האופייני לו, "כל שנה ממש לפני הזמן הכי מקודש בשנה, בשעת קריאת 'מפטיר יונה' אנו מתוודעים לתמיהה גדולה: יונה הנביא קם בבוקר, אחרי שהוא הלך לישון בצל הקיקיון, והנה לתדהמתו במהלך הלילה תולעת קטנה כירסמה את כל הקיקיון הגדול והמיתתה אותו. שמש עזה קופחת על ראשו והוא נמצא בצער נורא, עד כדי כך שהוא

שואל את נפשו למות, אז מתגלה אליו הדיבור ונותן לו שיחת מוסר כבידה... אתה חסת על הקיקיון אשר בין לילה היה ובין לילה אבד, ואני לא אחוס על נינה העיר הגדולה וכו'...

"הדבר איננו מובן בכלל", המכונית כבר עצרה ליד הבית, אבל כל יושבי הרכב היו מרותקים, "הלא ליעקב אבינו לא ניגלה הקב"ה, ולא דיבר איתו עשרים ושתיים שנה, משום שהיה בצער על יוסף שנלקח ממנו, 'אין השכינה שרויה אלא מתוך שמחה', 'עוז וחדווה במקומו', א"כ, כשיונה הנביא נמצא בכזה צער נורא, עד שהוא שואל את נפשו למות, איך שייך שיתגלה אליו ה' וידבר איתו?"

"שאלה עצומה!!"
"אלא התירוץ הוא נפלא!", האיש התלהב וכמעט פצח במחול על הכיסא בתוך הרכב, "הירושלמי מביא בתחילת פרק ה' במסכת סוכה, שיונה בן אמיתי קיבל את נבואתו בשמחת בית השואבה, כלומר שיונה הנביא התחיל להתנבאות בשמחת בית השואבה, ומאז לא פסקה נבואתו, כל מהות קרבת ה' של יונה הנביא, הייתה מאותה שמחה עצומה, בה הוא אכן שאב רוח הקודש ובנה את קומתו הרוחנית, שמחת בית השואבה הייתה שמחה כל כך גדולה, היא הייתה שמחה עמוקה כל כך, שחדרה עד לשית הנפש הפנימיים ביותר, שם בעומק הנשמה, נזרעו זרעי השמחה בצורה שאין לעצב מקום לבוא בכלל. גם בשעת צער ויגון, בשעה שהאדם מבקש את

התחלתי לכתוב לו: "דע לך ידידי היקר שאני מחפש אחריו כבר תקופה...
ראיתי את האוטו שלך כאן והחלטתי להמתין שתבוא, אבל עבר זמן רב,
ופתאום גיליתי שהחלון פתוח, הצצתי וראיתי את התיק עם הכסף...
השבתי לקחת את הכסף ולהשאיר לך פתק, אבל אנחנו יהודים, אנחנו לא
עושים דברים כאלה.. הלכתי לרבי ניסים קרליץ שבית הדין שלו כאן לא
רחוק, והוא אסר עלי לקחת את הכסף"

סיפור מדהים שסיפר הגאון רבי שלמה קוגל שליט"א, ראש כולל במודיעין עילית,
העוסק זה רבות בשנים בהשבת לב בנים אל אביהם שבשמים

אליעזר (לייזר) רוט

הימים הם ימי 'בין הזמנים' וזמן שמחתינו, והנה התגלגל לפתחנו
סיפור נפלא, שיש בו כדי לחדד מאוד את העניין של הזהירות
במעשים שאנו עושים, גם אם הם לשם שמים, כדי לוודא שאכן הם
נעשים על פי ההלכה ובמסגרת המותר.

את הסיפור שמענו מפיו של אחד מתלמידיו של הגאון רבי שלמה
קוגל שליט"א, ראש כולל במודיעין עילית ומגיד שיעור בשיבת
'קריית מלאכי' ובישיבות נוספות, העוסק זה רבות בשנים בקירוב
רחוקים ובהשבת לב בנים על אבותם.

הרב קוגל שליט"א סיפר את המעשה כבר לפני כמה שנים, אבל
גם ספר תורה שבהיכל תלוי במזל, וכעת נתמזל מזלו של המעשה
הנפלא הזה, בהשגחה פרטית מופלאה, להתפרסם ברבים. וכך
סיפר הגר"ש קוגל שליט"א לתלמידיו:

"מעשה באחד מבעלי התשובה שזכיתי לקרב לדרך התורה והיראה,
שאחד מילדיו לא התחבר כל כך לעניין של שמירת המצוות, וכמה
שאביו ואמו ניסו להכניס אותו תחת כנפי השכינה, ולהראות לו את
האור שבתורה ובקיום המצוות, הם לא הצליחו.

"הילד גדל בתחילת חייו כילד שאינו שומר מצוות, וכיוון דטעם טעם
איסורא, כמו שאומרת הגמרא, הוא כבר לא רצה לחזור למוטב.
כמובן שכשהוא היה בבית ההורים, נאלץ קצת לשמור על הכללים
הבסיסיים בבית, אבל לא היתה קבלה אמיתית של עול תורה ומצוות.

"אביו היה מאוד מאוד שבור מכך, והוא ביקש ממני כמה פעמים
שאני אשתדל לקרב את בנו כמו שקירבתי אותו עצמו. 'מסתבר
שחינוך חרדי הוא לא הצליח לקלוט', אמר האב בצער, 'אולי אם
ידברו אליו כמו לכל נער חילוני, יש סיכוי שהוא כן ישמע ויקבל

ויטיב את דרכיו. ואכן נפגשתי אתו כמה פעמים, אבל הוא בא
לפגישות הללו באילון, ולא היה פתוח לשמוע ולקבל. ברגע שהוא
קצת התבגר והיה ברשות עצמו, יצא הבחור להתגורר עם חברים
באזור פרדס כץ בבני ברק, ופרק מעליו כל עול רח"ל."

"אבא שלו התקשר אלי בדמעות. 'הרב קוגל, אתה הראית לי את

הדרך, אתה הארת לי את החושך בו הייתי לפני שנים. אני מתחנן
אליך שתציל גם את הבן שלי מרדת שחת. אתה חייב לעזור לי...!

"החלטתי לקחת את המקרה הזה כפרויקט אישי. יצאתי למוקדי
ההתאספות של הבחורים מהסוג הזה, באזור קריית הרצוג ופרדס
כץ, חיפשתי אותו ערב אחרי ערב, אבל לא מצאתי אותו. ככה
במשך מספר שבועות ואפילו שלושה וארבעה חודשים, המשכתי
בחיפושים, עד שנואשתי. הבחור איננו. לא מצאתי אותו בשום
מקום.

"עברה תקופה, והנה אני צועד ברחובות בני ברק, עובר ליד
'איצקוביץ', ולפתע צדה את עיני מכונית מוכרת שעמדה בחניה.
"היתה זו המכונית של אותו בחור..."

"שמחתי מאוד! הנה, הבחור נפל לידי. בטח יחזור עוד כמה דקות
מהחנות שאליה נכנס כדי לקנות משהו, ואני אתפוס אותו בהפתעה,
אולי אצליח להשפיע עליו שיבוא לפגישה יותר רצינית..."

"לרגע לא חשבתי שהוא נכנס לתפוס 'מנחה קצרה' באיצקוביץ...
ומאוחר יותר התברר לי שבאמת לא טעיתי..."

"נשענתי על עמוד סמוך, וארבת לי לו בצפייה שישוב למכונית, ואולי
גם ישוב לדרך התורה..."

**"להפתעתי הרבה, בשעות הערב
הוא נקש על דלת ביתי ונכנס.
פניו היו רטובות מדמעות. הוא
בכה בכי מטלטל. לא חמש דקות
ולא עשר דקות. הבחור בכה בכי
אמיתי שלא נגמר. ניסיתי לדבר
אתו אבל הוא פשוט השתנק.**

הוצאתי מהכיס דף ועט.

"התחלתי לכתוב לו: 'דע לך ידידי היקר שאני מחפש אחרין כבר תקופה... אני ראייתי את האוטו שלך כאן והחלטתי להמתין שתבוא, אבל עבר זמן רב, ופתאום גיליתי שהחלון פתוח, הצצתי וראיתי את התיק עם הכסף... חשבתי לקחת את הכסף ולהשאיר לך פתק שתבוא אלי הביתה לקחת, שם אוכל לדבר אתך ולנהל אתך את השיחה, שאני כל כך רוצה לנהל אתך כבר מספר חודשים...

"אבל אנחנו יהודים, אנחנו לא עושים דברים כאלו אם יש חשש שהם מנוגדים להלכה. הלכתי לרבי ניסים קרליץ שבית הדין שלו כאן לא רחוק, והוא אסר עלי לקחת את הכסף. הוא אמר לי לדחוף את התיק לרצפת הרכב, ולוותר על הפגישה איתך... אז אני רוצה להגיד לך שני דברים: קודם כל תשתדל לסגור את החלונות של הרכב כשאתה מחנה אותו, שלא ייגנבו לך חפצים חלילה.

"דבר שני, תדע שאני מחפש אותך כבר הרבה זמן, ואני מאוד רוצה שתבוא אלי או שתתקשר ונוכל לשוחח כמו בני אדם. יש לי הרבה מה להגיד לך, ואני הבטחתי לאבא שלך שאני אשתדל לדבר אתך. אתה לא חייב לי כלום ואני לא יכול להכריח אותך, אבל אם אתה רוצה לדבר איתי, אני מאוד מאוד אשמח".

"תחבתי את הפתק בתוך התיק שלו, בצורה שהוא בוודאי ירגיש בו ברגע שיראה את התיק, הנחתי את התיק על רצפת הרכב, והלכתי. הייתי בטוח שהוא לא ייצור איתי קשר. אני מכיר את הבחור, הוא לא אוהב להתעמת ולהתווכח. הוא אוהב לקבל החלטות לבד, ולא רוצה שיעזרו לו לראות מה נכון ומה לא נכון...

"להפתעתי הרבה, בשעות הערב הוא נקש על דלת ביתי ונכנס. פניו היו רטובות מדמעות. הוא בכה בכי מטלטל. לא חמש דקות ולא עשר דקות. הבחור בכה בכי אמיתי שלא נגמר. ניסיתי לדבר אתו אבל הוא פשוט השתנק.

"כמובן הגשתי לו כוס מים וישבתי, הבטתי בו וחיכיתי שיירגע מעט

"רבע שעה חלפה, ולבחור אין שום זכר. חצי שעה, שלוש רבעי שעה. מזג האוויר הבני ברקי הוא מן המפורסמות שאינן צריכות ראייה, ואני עמדתי שם, מתבשל בבישול איטי...
"התחלתי להסתובב מסביב למכונית המוכרת כל כך ו... גיליתי דבר מדהים. החלון היה פתוח לרווחה, ודרכו יכולתי לראות שעל הכסא מונח תיק, וממנו מציצה חבילה של שטרות.

"גלגלי המחשבה התחילו לעבוד במהירות. רעיון מבריק עלה במוחי. "הרי להשאיר ככה כסף זה חוסר אחריות, משהו עלול לגנוב לו את התיק עם הכסף, לכן אם אני לוקח לו את התיק הזה על כל תכולתו, על מנת להחזיר לו בהמשך, זה ממש בבחינת 'השבת אבידה'...
"פנטסטי! הוא יבוא אלי הביתה כדי לקבל את הכסף, ובבית אני אמתין לו עם כוס קפה מהביל, עוגיות מאפה בית, ופירות ארץ ישראל. כך אוכל לזכות אותו בכמה וכמה ברכות הנהנין, וגם להשמיע לו קצת דברי מוסר וכיבושין שאולי יחזירו אותו הביתה, לאביו שבשמים...

"כבר הושטתי את ידי לקחת את התיק, אבל אז התעורר בי ספק. "אולי אסור לעשות את זה? הרי אסור לגנוב כסף מהחבר גם לא כדי להקניט אותו, גם כשמלכתחילה אני מתכוון להחזיר לו אחרי שתי דקות, הדבר אסור.

"אני רוצה לזכות פה במצוות 'השבת אבידה' או במצוות 'והשיב לב בנים על אבותם'? כי אם זה השבת אבידה פשוט שמותר לי לקחת את התיק, אבל אם זה 'השבת לב בנים', מי אומר שמותר לגזול כדי לקיים את המצווה הזאת?

"מה עושים? התלבטתי מאוד, ולשמחתי ראיתי חבר טוב שמתקרב אלי, יהודי ירא שמים שאני סומך עליו בעיניים עצומות. ביקשתי ממנו שיחליף אותי בשמירה למשך כמה דקות, ויוודא שאף אחד לא נוגע בתיק, מלבד בעל הרכב עצמו.

"אם הוא יבוא, תגייד לו שקוגל רוצה לדבר איתו, אמרתי לו. "כל עוד רוחי בי רצתי לבית דינו של מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל השוכן בקרבת מקום, נכנסתי לרבי ניסים ושטחתי בפניו את שאלתי: יש כאן מצווה של השבת אבידה, ולא זו בלבד אלא שכך אני גם אוכל לנסות להחזיר אותו בתשובה...

"רבי ניסים ענה לי על אתר: 'זו בדיוק הבעיה. אתה רוצה להחזיר אותו בתשובה, אתה לא מחפש פה את ה'השבת אבידה', ולכן אין לך רשות לקחת את הכסף'.

"אמרתי לרבי ניסים שאני לא אוכל להמתין שם כמה שעות, הרי יש לי סדר יום, יש לי דברים שאני חייב להספיק, שיעור למסור ועוד... "הגר"ן קרליץ אמר לי: 'תדחוף את התיק קצת שיהיה על רצפת הרכב, אף אחד לא מציץ לתוך מכוניות ולא יגנוב את הכסף. ברגע שהתיק יהיה על רצפת הרכב, אתה קיימת את מצוות 'השבת אבידה', וגם נמנעת מאיסור גזל...'

"בחזור הפסיעות שלי היו קצת פחות נמרצות. הרגשתי שסתם עמדתי שעה בחוץ, אני לא אפגוש את הבחור הזה, ולא אוכל לדבר אתו...

"הגעתי לרכב, שחררתי את החבר שהפקדתי על השמירה, ו...

ונוכל לדבר. רק אחרי שנרגע, הוא הסביר את עצמו...".

"תשמע כבוד הרב", אמר הצעיר, "אני אף פעם לא התחברתי ליהדות, לא לתורה ולא למצוות. אני נולדתי חילוני גדלתי כילד חילוני, ופתאום ההורים שלו עברו צד ונהיו חרדים. זכותם. אני לא אומר להם מה לעשות אבל שגם הם לא יגידו לי. "אני מכבד אותם מאוד, אבל שלא יגידו לי מה לאכול ועם מי לדבר, אילו בגדים ללבוש ולא יזו מזיקה להאזין... "ככה אני חיי חיים מלאי ריגושים, אני עושה מה שלבי חפץ ואף אחד לא מתערב לי בחיים.

"אבל מה? יש דבר אחד שאין שם, בעולם החומרי שבו אני חי. אין אמון בין אנשים... אני לא סומך אפילו על החברים הכי טובים שלי. אם אני הולך לטיול עם חברים, אני תמיד אזהר על הכסף שלי, שאף אחד לא יגנוב לי, גם אם הוא החבר הכי טוב. כי אני יודע שברגע שתהיה לו הזדמנות, הוא לא יהסס לקחת לי כסף, כשהוא חושב שאני לא אשים לב.

"אני לא מדבר על זה שלפעמים משתמשים זה בחפציו של זה בלי לבקש רשות, ואם שוברים בטעות או מקלקלים, לא טורחים ליידע ולשלם על הנזק. אין שום כבוד לכסף של הזולת. הולכים ברחוב, אני יכול לראות את החברים שלי פתאום שוברים רכוש, מתייחסים בזלזול לרכוש ציבורי ולרכוש פרטי של אנשים אחרים. אבל אם מישוהו יגע במשהו ששייך להם, אוי ואבוי.

"כל הזמן מנקרת לי בראש מחשבה על כך שכשלמדתי בחינוך החרדי, היה כבוד לכסף של הזולת. יכולתי להשאיר חפץ על השולחן ולדעת שאף אחד מהחברים לא יגע בו. החדירו את זה בחינוך החרדי מגיל צעיר מאוד.

"כשנכנסתי לאוטו שלי, ראיתי את התיק עם הכסף ואת המכתב שהשארתי לי... הרגשתי שזרם אדיר של חשמל מכה בי.

"טיפשו! כך צעקתי על עצמי, 'תראה איפה אתה חי! תראה על מה ויתרת! יש כאן בנאדם שכל מה שהוא רוצה זה לדבר איתך, חודשים הוא מחפש אחרי, הוא השקיע הרבה מאוד זמן וכסף בחיפוש, הוא רוצה להחזיר אותי בתשובה, ואני יודע שזה הדבר הכי חשוב לו בחיים, להחזיר עוד יהודי בתשובה, הוא עמד שעה וחצי בשמש בשיא הקיץ של בני ברק, וחיכה לי, כל כולו מלא רצון עז לתפוס אותי, הוא מוכן לעשות בשביל זה את הכל.

"היתה לו הזדמנות פז, לקחת את הכסף שלי, ולהודיע לי שאבוא לאסוף אותו מתי שאני רוצה...

"אבל בגלל החשש מ'איסור גזל' הוא לא נגע לי בכסף!

"אני מוותר על השהייה בחברתם של אנשים כל כך איכותיים, שחיים בצורה כל כך נכונה וישרה, וכל זה בשביל מה? בשביל להשתולל עם חברים שאני לא יכול לסמוך עליהם? חברים שאני יודע שברגע

שתהיה להם הזדמנות לעקוץ אותי ולקחת מכספי, הם לא יחשבו פעמיים אם לנצל אותה או לא???

"לא הצלחתי להירגע. מאז אני בוכה ובוכה. איזה טיפש אני, איך יכולתי לוותר על כל זה ולחפש לעצמי חיי שקר ורעות רוח, חיים ריקים מכל תוכן.

"עכשיו אני עומד כאן, בבית שלך, ומתחנן אליך, כבוד הרב, יש לך כמה דקות כדי להדריך אותי איך אני מתחיל לחזור בתשובה? מה הדבר הראשון שאני צריך לעשות, איך אני יוצא מהבור הנורא הזה שהפלתי את עצמי לתוכו...".

"כשסיפר מרן הגר"ש קוגל את הסיפור", מסיים תלמידו, "הוא אמר לנו שהמסר המרכזי שהוא הוציא מהסיפור הזה, הוא שאדם צריך לחשוך בעצמו... לא לסמוך בעיניים עצומות על שיקול הדעת של עצמו. הרי הוא היה בטוח שיש כאן מצוה, ואם לא היה עוצר לרגע, היה עלול להיכשל בגזל חלילה וחס. אבל הוא חשד בעצמו, והלך לשאול את הגר"ש קרליץ.

"התשובה של הגר"ש קרליץ גם היא מחדדת כאן את העניין של חובת האדם בעולמו. מה התפקיד שלנו? קודם כל לא לעשות איסורים. לא עושים 'מסחר' בעבירות כנגד מצוות, ולא עושים גם לא 'עבירה קטנה' כדי להרוויח מצווה גדולה. מה שאסור אסור, ולה' הישועה... 'ובסופו של דבר, אפשר ללמוד מהסיפור הזה, את הרעיון שאנחנו צריכים לחיות על פיו. מקיום מצווה לא מפסידים, מהימנעות מעבירה לא מפסידים. הקב"ה אומר 'אין אדם שומע לי ומפסיד', חז"ל הקדושים אומרים שכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל. הרי גם אם הבחור היה מגיע אליו הביתה כדי לקבל את הכסף, הסיכוי שהשיחה הזאת היתה משפיעה עליו היה נמוך למדי. בסופו של דבר, דווקא ההימנעות מעשיית המעשה הבעייתי, היא זאת שהחזירה את הבחור לחיק אבינו שבשמים...

"זה מוסר השכל לכל החיים. ידוע מאמר צדיקים שאומרים בשם הבעל שם טוב הקדוש, על דברי הגמרא ש'שוחט חייב משום צובע'. 'אומר הבעל שם טוב הקדוש, ש'שוחט' הכוונה ליצר הרע, שגם בפיוט 'חד גדיא' הוא מוזכר כשוחט, הוא יצה"ר הוא שטן הוא מלאך המוות. ולכאורה למה היצר הרע נענש, למה יבוא הקב"ה וישחט את השוחט? הרי הוא עושה את תפקידו להחטיא בני אדם... אלא התשובה היא, שהיצר הרע חורג מהתפקיד שלו ו'צובע', הוא גורם לבני אדם לחשוב שהם עושים מצווה, כשבעצם הם עושים עבירה. על זה הוא חייב, משום צובע...

"והדרך להימלט ממנו היא רק על ידי שהאדם חושך בעצמו, בודק את עצמו, נזהר במעשיו ושואל את גדולי התורה כשיש ספק. רק כך אפשר להינצל מעצת היצר ולזכות לחיי העולם הבא".

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

וכאן נשאלת השאלה: במה אנחנו שמחים בסוכות? ... האם אנחנו שמחים בזה שיש לנו בשר בקר טעים, ומנות עסיסיות של דג סלומון על השולחן? או שאנחנו מתרגשים בקידוש של ליל החג, כשאנחנו אומרים בקול מתרונן: "אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקידשנו במצוותיו"

הרב עמרם בינעט: איך נוכל לטעת בלב הילדים שלנו, את השאיפה לצמוח תלמידי חכמים

הרב עמרם בינעט

חג הסוכות כבר כאן, שמיני עצרת מגיע בסמוך אליו, ובו אנחנו שמחים עם התורה הקדושה, ששים ושמחים רוקדים, מפזזים ומכרכרים בכל עוז ותעצומות לכבוד התורה הקדושה. נפלא מאוד.

אני רוצה לספר לכם על שיחה מעניינת, שקיימתי עם אחד מידידי שאמר לי דבר מאוד מעניין: "מדי פעם אני בוחן את הילדים שלי", הוא סיפר, "אני פשוט רוצה לבדוק אם הם 'מונחים' בלימוד, ואם לימוד התורה נמצא בראש מעייניהם, או שחלילה יש להם דברים אחרים שחשובים להם יותר מהלימוד..."

אמרתי לו: באמת מעניין, איך אפשר לדעת דבר כזה? הרי סביר להניח שכל בחור ישיבה, אם תשאל אותו מה הכי חשוב לך בעולם, הוא יגיד שהתורה הקדושה. הוא לא יעשה זאת כי הוא משנה מן האמת בכוונה חלילה, אלא כי באמת לכל אדם בריא בנפשו יש דעה חיובית על עצמו, וכי מי מאתנו יודע לומר על עצמו ביקורת? השיב לי אותו יהודי, שהוא שואל את הבחורים שלו שאלה מאוד תמימה: "איך היה היום בישיבה?"

אם הבחור מיד פוצח בהסבר מפורט על הסוגיא הנלמדת, ועל החידוש העצום שהמגיד שיעור חידש, נו... ברור שהוא מונח בלימוד. אבל אם הוא מספר שהיום בארוחת הצהרים היו שניצלים, והבחור שיושב לידו בדיוק החסיר, ולכן הוא קיבל שני שניצלים - אנחנו מבינים שהראש של הבחור הזה מלא ב... שניצלים! גם אם הוא לומד גמרא, ואפילו לומד טוב, בכל זאת, הגמרא היא לא המקום בו הראש שלו מונח, למרבה הצער.

אגב, כדאי מאוד שנחשוב על זה היטב בכל ימות השנה, ובמיוחד בחג הסוכות, שבו אומרת לנו התורה "ושמחת בחגך", וכאן נשאלת השאלה: במה אנחנו שמחים בסוכות?...

האם אנחנו שמחים בזה שיש לנו חופש ולא צריכים ללכת לעבודה? אנחנו שמחים בזה שיש לנו בשר בקר טעים, ומנות עסיסיות של דג סלומון על השולחן? אנחנו שמחים בזה שיש את האורגניסט הכי טוב בעיר בשמחת בית השואבה של בית הכנסת שלנו?

או שאנחנו שמחים בזה שאנחנו זוכים לנענע בלולב ובאתרוג? אנחנו מתרגשים בקידוש של ליל החג כשאנחנו אומרים בקול מתרונן "אשר בחר בנו מכל עם, ורוממנו מכל לשון וקידשנו במצוותיו", "ותיתן לנו ה' אלוקינו באהבה מועדים לשמחה"?

האם אנחנו שמחים בכך שאנחנו זוכים לקיים מצוות עשה חשובה

ויקרה כל כך, בכל רגע שאנחנו שוהים בסוכה? או שאנחנו מאושרים עד הגג מהמאוורר החדש שקנינו השנה, שמתברר כרכישה מאוד מוצלחת???

כי, רבותי היקרים, כמו שאנחנו יכולים לדעת איפה הראש של הילדים שלנו מונח, גם הם יכולים לדעת את אותו הדבר עלינו. גם אם אנחנו נאמר להם אלף פעמים שלקיים מצוות זה טוב, ושלעשות את רצון ה' זו התכלית של האדם, ושצריכים לשמוח בקיום המצוות, הילדים שלנו אינם מחוסרי דעה. הם מבינים טוב מאוד, בעצם יותר נכון לומר שהם מרגישים טוב מאוד, מה חשוב לנו ומה משמח אותנו.

ארוחת צהרים שחדרה לעצמות

אבל איך באמת אנחנו יכולים לגרום לילד שלנו שהראש שלו יהיה מונח בתורה? איך אפשר לגרום לילד שיחשוק בתורה וישמח איתה בכל עת מצוא?

כדי להגיע לכך, צריך לעבור מהלך שכולל שני חלקים. כמו אותה אמה שמאוד רוצה שהבן הקטן שלה יטעם את מרק הירקות הטעים שהיא הכינה. הילד סוגר את פיו ולא מעוניין לפתוח, מה עושים? פשוט! כל הורה יודע שעושים 'מטוס'. לוקחים קצת אוכל על הכף, מרימים גבוה גבוה, משמיעים קולות שונים ומשונים, גורמים לילד לפעור את פיו בסקרנות ו... הופ, מנחיתים את האוכל הטעים הישר לפיו.

אחרי שהילד טעם את המרק, הוא מבין שבאמת המרק טעים, ועכשיו אפשר לקחת את הצלחת מהשולחן ולהתחיל להתרחק. הילד כבר

הסיפור הזה מבטא את מה שאנחנו רוצים לומר בצורה הטובה ביותר. הילד, וגם הבחור, קולטים את האווירה, את מה שמסביב למעשה. נניח שהבחור הזה היה מגיע לבית האלמנה, ועל הצלחת היה מוכן האוכל. כולם כבר אכלו והלכו לנח או לשחק, והוא היה יושב ואוכל לבדו. מה היה קורה לבחור הזה?

הוא היה יוצא שבע, אבל הוא לא היה מקבל כזאת אהבת תורה... הצורה שבה הם נתנו לו את האוכל שלהם בשמחה, בהתלהבות, כל אחד מהילדים רצה שה'תלמיד חכם' יאכל מהאוכל שהוא שם לו בצלחת, את האווירה הזאת הצליחה האמא האלמנה להחדיר בילדים שלה, והם בתורם הצליחו להעביר אותה לבחור זר שרק בא לאכול בביתם, והם השפיעו עליו למשך כל ימי חייו!

הגמרא במסכת שבת אומרת: "אמר רבא דרחים רבנן הווי ליה בנין רבנן, דמוקיר רבנן הווי ליה חתנוותא רבנן". כשאדם אוהב תלמידי חכמים הוא מראה לילדים שלו דוגמה אישית, כשהוא מכבד תלמידי חכמים, הוא מלמד את הבנות שלו להעריך תלמידי חכמים, וממילא הן רוצות להתחתן רק עם תלמידי חכמים. זאת מציאות, ככה עובד חינוך הילדים, מה שהאבא מחשיב, הדבר שממנו הוא הכי מתלהב, זה גם מה שהילדים מרגישים.

מה שאתה אומר ומה שאתה משדר

ישנו סיפור ששמעתי בעבר יותר מפעם אחת, וכנראה שיש עוד אנשים שמכירים אותו, אבל בגלל שהמסר שלו כל כך חשוב, צריכים לספר אותו שוב ושוב, שנזכור את זה ושיחקק לנו בעצמות... מעשה בשני חברי ילדות שאחד מהם היה תלמיד חכם, וחברו היה יהודי פשוט. השנים הקימו בתים ומשפחות לתפארת, והנה הילדים של התלמיד חכם, כולם יצאו לעבוד. הם היו יהודים כשרים וישרי דרך, אבל אף אחד מהם לא נשאר בלימוד.

לעומת זאת, הילדים של החבר השני, שהיה איש פשוט, נעשו תלמידי חכמים גדולים וכולם היו מרביצי תורה, וגם הילדים שלהם, כשהתחתנו, קבעו את מושבם בבית המדרש. זכה אותו יהודי להקים משפחה שלמה של לומדי תורה.

לימים הזדמנו השניים לפונדק אחד. שאל החבר התלמיד חכם את חברו מנוער, "במאי קא זכית? למה אתה זכית למה שאני לא זכית? הרי אני שוקד על התורה יומם ולילה, ואתה עסוק בעסקים שלך, ובכל זאת לך יצאו ילדים 'אחד אחד', ואצלי... נו, הלוואי שמהנכדים שלי יצא איזה תלמיד חכם אחד או שניים..."

השיב לו החבר: "כשאתה ישבת בשולחן שבת עם הילדים, על מה דיברתם? על הרב הזה שלא יודע לפסוק הלכות לדעתך, ועל הדיין שהוא שאתה חושב שיש לו ראש עקום, כי ככה לא מנהלים דין תורה, ועל המחלוקת בחסידות ההיא או ישיבה פלונית, והראש ישיבה הוא מעשיו פסולים וכו' וכו'..."

"אומנם ישבת ולמדת, אבל מה הילדים ספגו ממך? ביקורת על תלמידי חכמים! ביקורת על גדולי תורה, על דיינים, רבנים וראשי ישיבות!

"ומה אני עשיתי בשולחן שבת? אני סיפרתי סיפורי צדיקים, דיברתי

ירוץ אחרי אמו, וידרוש במפגיע לקבל טעימה נוספת. זאת, בתנאי שהמרק באמת טעים כמובן..."

אותו הדבר אנחנו צריכים לעשות גם על לימוד התורה. אנחנו צריכים לפתות את הילדים שלנו ללמוד, לגרום להם להבין שבתורה הקדושה מונח כל האושר שבעולם. כשהילדים שלנו יבינו את זה ויאמינו בזה, הם ילמדו, ואם הם ילמדו בצורה נכונה, הם יזכו להרגיש שהתורה מתוקה, היא מלאה בניעמויות, מתיקות ועריבות. או אז הם כבר ירצו בעצמם ללמוד בחשק ובהתלהבות.

בהקשר זה כדאי להזכיר, את מה שמסופר על נדבן גדול מאוד מארה"ב, שהיה תורם סכומי כסף גדולים מאוד להחזקת תורה ולביסוס הישיבות בארץ הקודש. שאלו אותו מה ראה על ככה, והוא השיב בסיפור:

"לאחר שמלאו לי 13 שנה, שלחו אותי ההורים ללמוד בישיבה", הוא סיפר. "אני לא מאוד אהבתי ללמוד, ולא ידעתי מה אעשה בישיבה. מה גם שהייתי מפונק למדי בבית הורי, וכשהגעתי לישיבה ראיתי שמדובר בבניין מוזנח, ושאתרן אצטרך ללכת בכל יום לאכול בביתה של משפחה אחרת, כל פעם יתנו לי שאריות של אוכל... בקיצור, התנאים היו שלא לרוחי, ובלבי גמלה ההחלטה לשוב הביתה.

"אבל הייתי צריך להישאר בישיבה, עד שתהיה לי הזדמנות לחזור הביתה, וכך אירע ששלחו אותי לאכול 'טעג' ('מים') בביתה של משפחה המתגוררת בקצה העיר. נאמר לי שמדובר באלמנה המגדלת את ילדיה לבדה.

"הגעתי לבית שהיה נראה מזעזע, ממש בית מט לנפול, היסטתי אם לדפוק על הדלת, אבל הילדים כבר ראו אותי מהחלון, ומיהרו לזעוק 'הנה התלמיד חכם הגיע', יצאו אלי וסובבו אותי מכל הכיוונים, כשהם מכניסים אותי אחר כבוד לביתם.

"כשנכנסתי ראיתי על השולחן שבע צלחות, בשש מהן היה אוכל, וצלחת אחת שהיתה בראש השולחן, היתה ריקה.

"באה אם הבנים, ושאלה אותם, 'נו מה עושים עכשיו?', והם כולם מיהרו לקחת את הצלחות שלהם, והפרישו כל אחד מהאוכל שלו, כדי שיהיה לתלמיד חכם מה לאכול, ובסופו של דבר היה לי יותר אוכל מכל היתר.

"השמחה שבה הם נתנו לתלמיד חכם מפת לחמם הדל", סיפר העשיר המופלג, "הפתיעה אותי. הם מאוד מאוד אהבו את התורה ואת לומדיה, ורצו בכל מאודם לזכות בכך שהתלמיד חכם יאכל מעט מהאוכל שלהם, ובכח האכילה הזאת אוכל ללמוד תורה. הם כיבדו אותי, דאגו לי, ונתנו לי מהאוכל שלהם, רק בגלל שאני לומד תורה.

"הכבוד העצום הזה שהם נתנו לי, האהבה הגדולה הזאת שהם אהבו את התורה, חדרו לי לעצמות", הוא סיפר. "אחרי אותה ארוחה חזרתי לישיבה והתחלתי להשקיע בלימוד, וב'ה זכיתי לעשות חיל.

כשפרצה המלחמה נאלצתי ליטול את מקל הנדודים והגעתי הלום, שקעתי בעסקים ולצער רוב היום איני לומד תורה, אבל את אהבת התורה שהיתה להם - לא אוכל לשכוח, היא חרוטה בליבי. עד היום בכל פעם שמבקשים ממני נדבה להחזקת ישיבה או כולל אברכים, אני לא יכול שלא לתת סכום הגון במיוחד."

הוא אמר לי שהוא חושש שהבחורים בישיבה יצחקו עליו. יחשבו שהוא לא יודע על מה הוא מדבר. אבל הוא ניסה את זה, כמה ימים אחר כך הוא התקשר אלי ואמר לי: "זה עבד כמו קסם"

לומדים 'אלו מציאות' במשך כל השנה הילד שומע מושגים, ואין לו מושג איפה הפסוקים האלו כתובים בתורה. כנ"ל ב'כיצד הרגל' או ב'ארבעה אבות'. פתח חומש, ותלמד עם הבחורים את הפסוקים הרלוונטיים לעניין.

הוא אמר לי שהוא חושש שהבחורים בישיבה יצחקו עליו. יחשבו שהוא לא יודע על מה הוא מדבר. אבל הוא ניסה את זה, כמה ימים אחר כך הוא התקשר אלי ואמר לי: "זה עבד כמו קסם. הבחורים פשוט היו מרותקים כל השיעור, הם הבינו על מה מדובר, הם היו מחוברים לנושא. הכל היה נראה אחרת".

ועכשיו אני רוצה להגיע גם לחלק של ההורים בבית. הילדים שלנו רואים אותנו מקיימים מצוות, זה טוב וזה חשוב. אבל לא תמיד הם מבינים את ההקשר. למה אתה עושה כך? מה הרעיון? מי אמר לך שכן צריך לעשות.

אסור לחסוך מהילדים את המידע החשוב הזה! אנחנו יכולים וגם צריכים להסביר להם בשיחה נעימה, לא בצורה של הטפה או הרצאה. סתם, לספר לילד בשבת שהסיבה שעכשיו אתה חותך את הבצל בחתיכות גדולות זה בגלל שאם תחתוך דק דק, יש בזה איסור של 'טוחן', והסיבה שבגינה אתה שותה עכשיו לפני ברכת המזון, היא כי כדי להדר ב'ושבעת', שיהיה גם אכילה וגם שתיה.

למה לחסוך מהילדים את המידע החשוב הזה? למה אנחנו יכולים לראות לפעמים אנשים מבוגרים, שידועים שאבא שלהם היה עושה כך וכך, אבל אין להם מושג אם זה מנהג, או דין, או חומרה או אולי סתם צורת התנהגות וכדו'.

ה'אלף בית' של חינוך הילדים, זה לנדב להם מידע, בשפע! להסביר מה אתה עושה, להכניס היגיון במעשים שלך, שיבינו, יתחברו ובעזרת ה' גם יגדלו ויצעדו בהתאם לחינוך שהענקנו להם. ועוד רבות יש להאריך בעניין אבל קצרה היריעה, ובעזרת ה' יהיו הזדמנויות נוספות.

עם הילדים שלי כמה שצריך לכבד לומדי תורה. בכל פעם שהזכרתי את שמו של אחד מגדולי הדור, העיניים שלי נצצו כשאמרתי, שהלוואי שה' יאריך את ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים, שנזכה ליהנות מזיוו ומאורו עוד רבות בשנים.

"הילדים שלי ראו שאני אוהב תלמידי חכמים, שאני מכבד תלמידי חכמים. אומנם לא למדתי הרבה לידם, אבל מה הם קלטו? מה הדבר הכי חשוב? מי הם האנשים הכי מכובדים בעולם? לומדי התורה! נכנס להם בלב חשק אדיר להיות בעצמם לומדי תורה, כי הרי כל אדם בריא בנפשו, רוצה להגיע אל השיא, ובעיני הילדים שלי, השיא היה... להיות תלמיד חכם!

"גם אתה, חברי היקר, אמרת לילדים שלך שלהיות תלמיד חכם זה השיא. גם אתה הסברת להם שלומדי תורה הם נזר הבריאה, אבל מה שידרת להם בתת מודע, איזו דוגמה הם קיבלו ממך כשדובר על תלמידי חכמים וגדולי תורה???"...

להעביר לילדים משנה סדורה

עד כאן דיברנו על השלב הראשון. איך גורמים לילד לרצות ללמוד? קודם כל משדרים לו שהתורה היא הכבוד הכי גדול, היא האושר הכי גדול, הרכוש הכי גדול. כשהבחור ירגיש את זה, הוא ירצה ללמוד.

אבל לא פחות חשוב שיהיה לו גישמאק בלימוד! כי גם אם הבחור מבין ש'כבוד חכמים ינחלו' וש'עץ חיים היא למחזיקים בה' וש'יקרה היא מפנינים' וש'כל חפצין לא ישוו בה', וש'תורת ה' תמימה משיבת נפש' ועוד כהנה וכהנה, אבל הוא לא ירגיש טעם בלימוד, לא הרווחנו כלום! הוא ילמד יום, יומיים, אולי אפילו שבע שנים שבהן הוא נמצא בישיבה, אבל ברגע שתהיה לו אפשרות להתחמק מזה, הוא לא ישב על יד הגמרא יותר ממה שהוא חייב. למה? כי הלימוד לא ערב בפיו ולא מתוק לחכו...

אז איך באמת מגיעים למתיקות הזאת? הרבה תשובות בעניין, בארגון 'אחינו' - זרוע החיזוק של 'דרשו' הקימו מוקד מיוחד שעוסק רק בנושא זה, ובאמת מדובר בנושא רחב מיני ים.

אבל אני חושב שאחד הנושאים החשובים ביותר, כדי להגיע למתיקות בלימוד, זה בהירות. הבנת הנלמד בצורה בהירה. ההורים ובעיקר המלמדים ומגידי השיעורים, צריכים להיות ברורים במסרים שאנחנו רוצים להעביר לילדים שלנו, ובתורה שאנחנו מלמדים אותם. ברשותכם, אני אקח דוגמה ממקרה שאירע בשבועות האחרונים: אחד מחברי זכה להתמנות כמגיד שיעור בישיבה. הוא מאוד התרגש, ויצא לדרך בשמחה, התחיל למסור שיעורים וכו'. אבל באיזשהו שלב הוא קצת נתקע, הוא הרגיש שהבחורים לא איתו כל כך.

הוא פנה אלי ואמר לי: "הרי אתה מוסר שיעורים ב'דף היומי' כבר לא מעט שנים, בטח יהיה לך איזה 'טיפ' לתת לי, מה עושים כשמגיעים לגמרא קשה..."

אמרתי לו: שמע ידי, מהניסיון שלי, כדאי להתחיל מאפס. אל תסמוך על הידע של הבחורים, וגם לא על הידע שלך. אם אתם לומדים על שדה אחוזה ושדה מקנתו, תפתח חומש ותתחיל ללמוד איתם את הפרשה.

הגאון רבי משה פרידמן שליט"א, ראש כולל במוסדות ויז'ניץ, סיפר לי כי פעם התגלע דין תורה סבוך בין שני צדדים, ואחד מבעלי הדינים היה אדם נכבד מאד ובעל השפעה, עד שכל הדיינים שהתבקשו להתערב סרבו להיכנס לענין ומשכו את ידיהם. רק הגאון הקדוש האדמו"ר בעל ה'שפת אמת' מגור זצ"ל הסכים להיכנס לעובי הקורה ולדון בדין תורה זה. והנה, מיד כאשר נכנסו הצדדים לביתו - כמעט קט יצאו ממנו

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

שמע מהגאון רבי שלמה נח קרול זצ"ל, רב המושב 'חמד' וממייסדי ארגון הפעילים, שהוא פעם פנה אל מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, ודיבר על ליבו שיצטרף למאבק החשוב שניהלו 'הפעילים' נגד העברה על הדת בארץ הקודש.

הרב קרול האריך לתאר את הצורך הנואש, ואת השמדות הנוראים שנעשים על ידי גורמים רבים, ולמשמע דבריו התרגש רבי חיים עד כדי דמעות. הרב קרול היה בטוח שהצליח לשכנעו ולרתום אותו לפעול בענין, אך רבי חיים מחה את עיניו ואמר לו: "אמנם הצלחת לפעול אצלי התרגשות - אבל את הגמרא לא אסגור בשום אופן בשביל זה..."

אמנם, יש להדגיש, לפעמים קורה שגדולי ישראל רואים נחיצות לסגור את הגמרא, בשביל מצוה דרבים שאינה יכולה ליעשות על ידי אחרים, אבל באופן כללי צריך לדעת שאין דבר חשוב מהגמרא. זה מה שרבי חיים אמר.

ידידי הגאון רבי משה יעקב בולק שליט"א סיפר לי, כי כשלמד בישיבת מיר, ישבו במרחק לא רב ממנו שני גאוני וגדולי ירושלים: רבי משה יהושע לנדא זצ"ל, ויבדל לחיים טובים רבי מנדל אטיק

ההערכה לדברים רוחניים ובעיקר לתורה הקדושה, אינה רק מעלה נוספת הנובעת מהכרה בזכות שלנו לעסוק בה, אלא היא חלק מהותי מהעיסוק בתורה.

בסיום שירת האזינו, מוסיפה התורה כמה פסוקים ואומרת: "כִּי לֹא דָבַר יָרַק הוּא מִכֶּם כִּי הוּא תִּיְיָכֶם וּבְדַבַּר הַזֶּה תֵּאָרִיכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: (לב, מז).

מה הכוונה במילים "כי לא דבר ריק הוא מכם, כי הוא חייכם"? הפשט הוא, הסביר הגאון רבי גדליה שארר זצ"ל, מגדולי מרביצי התורה והמוסר בארצות-הברית. כל אות ואות בתורה, כל פסיק ותג, מלאים בחיות ובעומק ויכולים להציף את לב האדם בהמון תוכן - היפך הריקנות.

כשמייחסים את הערך האמיתי לתורה, כפועל יוצא מכך - היא נוסכת תוכן רוחני בכל החיים עצמם, עד שאלו נהפכים מחיים גשמיים למלאי משמעות ורוחניות.

שמעתי מהגאון הצדיק רבי חיים וואלקין שליט"א, משגיח ישיבת 'עטרת ישראל', מעשה נפלא: פעם פגשו כמה אנשים את מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, ראש ישיבת קמניץ ובעל ה'ברכת שמואל', וחפצו לשוחח עימו בעניינים העומדים על הפרק. בתחילה נענה להם, אך השיחה התארכה יתר על המידה והוא פנה ואמר להם: "במטותא מכם, אני מוכרח כעת לסיים את שיחתנו, כי יש אנשים שממתנים לי..."

בסמוך עמד אחד מתלמידיו של רבי ברוך בער, והוא שם לב כי לאחר אמירה זו נכנס רבי ברוך בער לחדרו, ולמד שם כמה שעות רצופות. הוא הרהיב עוז, ושאל את רבו בהזדמנות: "ראיתי שראש הישיבה נכנס לאחר השיחה היא ללמוד בחדרו. לאלו אנשים התכווין הרב?" "אה, התכוונתי לאב"י ורבא" - השיב רבי ברוך בער בכנות ובפשטות. ורבי חיים הסביר במתיקות: רבי ברוך בער לא אמר זאת סתם במין עליצות או בדיחות הדעת. הוא היה לומד תמיד בכזו חיות, ובכזו צורה מוחשית, שהוא אכן חי את אב"י ורבא, והרגיש באמת ובתמים כי הם ממתנים לו שיבוא ללמוד ולהתעמק בדבריהם...

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל, בעל 'משמר הלוי', סיפר כי

רבי מנדל התלבט אם לצאת מה'סדר' כדי לשמש כסנדק - הרי זאת זכות עצומה, שימול ילד יהודי על ברכיו. אבל רבי משה יהושע אמר לו בפליאה: "וכי אין לך מה לעשות? הלוא אם תתחיל כעת עם כיבודים אתה לא תגמור..."

הוא התאמץ בדיני תורה להציל את כספו ולא עלה בידו. רבי יוסף שאול היה שרוי בצער גדול מכך, והאדמו"ר הראשון לשושלת הקודש בעלזא, בעל ה'שר שלום' זצ"ל, שלח אליו את בנו לנחמו ולחזקו. לפליאתו, אמר לו הגאון: "צערי אינו נובע מחמת הכסף שאבד לי. השם נתן והשם לקח, יהי שם השם מבורך... צערי הוא על דבר אחד ויחיד - על כך שמחמת הטרדה שאפפנתי, לא הספקתי בחודש זה את שש מאות דפי הגמרא, שאני רגיל להספיק כל חודש... צער זה אינו נותן מנוח לנפשי!".

כך היה צערם של גדולי ישראל במקרה של הפסד של דברי תורה. הזמן היה כה יקר להם, כיוון שהם רצו לנצל ללימוד - ואם חלילה הופסד הלימוד עצמו, הרי על אחת כמה וכמה שיגונם נקב התמונת. כך למשל סיפר נכדו של הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, כי פעם נסע עם סבו וסבתו לחופת אחד מצאצאיהם, ובדרך יצאה הרבנית לרכוש תכשיט לכלה. בעודם ממתנינים במכונית, שם הנכד לב כי מעיניו של סבו זולגות דמעות חמות. הוא נרעש: "למה סבא בוכה?", ורבי מרדכי השיב לו בדמעות: "שכחתי רמב"ם! איני יכול להרגע מכך..."

"אבל למה דווקא עכשיו הסבא בוכה", תמה הנכד, ורבי מרדכי אמר: "כבר מקודם גיליתי את דבר השכחה, אבל עצרתי את רגשותי שלא לצער את הרבנית... אבל עכשיו היא יצאה מהרכב, וכבר אינני מסוגל להתגבר על הצער שיש לי מזה"..." נורא!

ידידי הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א, רב קהילת 'פרושים' בשכונת רמת שלמה בירושלים, סיפר לי בשם אחד מתלמידיו של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל שפעם שוחח עם רבו בלימוד, ובדבריו הזכיר את דברי התוספות בדף פלוני. רבי משה תיקנו שזה בדף אחר, אך לפתע חוורו פניו. הלך התלמיד ובדק, וראה כי אכן הצדק עם רבי משה. כשאלו לאחר מכן מדוע החויר, השיב רבי משה במורא: "חששתי שהתחלתי לשכוח..."

החרדה המוחשית שאנו מרגישים, אם נדמה לנו לרגע כי שכחנו

שליט"א - ולמדו בחברותא. מדי פעם הזדמן לו לשמוע את שיגם ושיחם של שני תלמידי החכמים הללו.

באחת מן הפעמים, הגיע יהודי וביקש מרבי מנדל שייאות לשמש כסנדק בברית שהוא עומד לערוך לבנו. רבי מנדל התלבט אם לצאת מה'סדר' כדי לשמש כסנדק - הרי זאת זכות עצומה, שימול ילד יהודי על ברכיו. אבל רבי משה יהושע אמר לו בפליאה: "וכי אין לך מה לעשות? הלוא אם תתחיל כעת עם כיבודים אתה לא תגמור... בגילנו צריך לנצל כל רגע ורגע ללימוד..."

"אתה צודק", נענה רבי מנדל בהתעוררות, והשיב בשלילה להצעה: "אני עסוק, ואיני יכול להגיע לברית..."

רבי מרדכי גיפטר מוזיל דמעות בדרך לחופת נכדו

כשאדם חס על זמנו ומנצלו כראוי, משפיע הדבר על כל הסובבים. הגאון רבי משה פרידמן שליט"א, ראש כולל במוסדות ויז'ניץ, סיפר לי כי פעם התגלע דין תורה סבוך בין שני צדדים, ואחד מבעלי הדינים היה אדם נכבד מאד ובעל השפעה, עד שכל הדיינים שהתבקשו להתערב סרבו להיכנס לענין, ומשכו את ידיהם. רק הגאון הקדוש האדמו"ר בעל ה'שפת אמת' מגור זצ"ל הסכים להיכנס לעובי הקורה ולדון בדין תורה זה.

והנה, מיד כאשר נכנסו הצדדים לביתו - כמעט קט יצאו ממנו, כשבעל הדין הנכבד הסכים לעשות פשרה. כשנשאל אחר כך מה שינה את דעתו בכזו מהירות, השיב ואמר: "נכנסתי לחדרו של ה'שפת אמת', וראיתי בחוש כמה יקר לו כל רגע ורגע מימי חייו. הוא ישב עם עינים נעוצות בספר, רק הרים את ראשו לשמוע את טענותינו, ושוב ברגע שסיימתי עד שבעל הדין השני החל לומר את דברו - שוב נעץ עינים בספר לעוד רגע קט... מה אעשה, לא מלאני ליבי לדון לפניו בענייני לגזול לו זמן יקר מפז..."

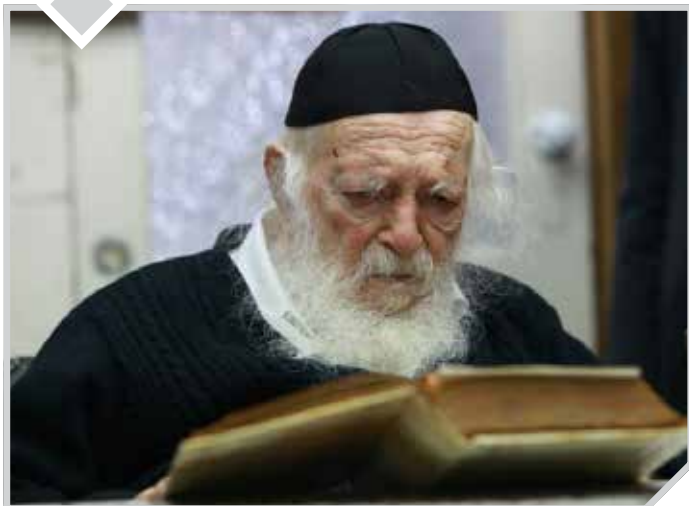
שמעתי שהרב הגאון רבי רפאל ולדשיין שליט"א, אחיינו של מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, סיפר כי בבחרותו ביקש מדודו הגדול רבי חיים שילמד עימו תקופה קצרה, ורבי חיים נענה והסכים לקבוע שעת לימוד יחידו. אבל הוא התנה בתוקף דבר אחד: "שעה זה שישים דקות שכל דקה הינה שישים שניות לא פחות, מהרגע שהיא מתחילה ועד שהיא מסתיימת! בלי תירוצים, בלי קולות ובלי הנחות..."

וכשמייקרים כך את הזמן, יש גם צד שני למטבע. שמענו על גדולים שכאשר שכחו דבר מה מלימודם, או שנגזל מהם זמן לריק - התאבלו על כך נוראות. כי מי שמעריך את הזמן, יודע מה הוא מפסיד כשזה בטל לחינם, ומצטער כדרך שאנו היינו מצטערים אם היינו מאבדים סכום כסף גדול.

הנה המחשה חריפה לכך, שסיפר הגאון רבי מתתיהו דייטש שליט"א, מרבני שכונת 'רמת שלמה' בירושלים. הוא סיפר מעשה אודות הגאון הגדול בדורו רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל, בעל ה'שואל ומשיב'. לאחר נישואיו קיבל רבי שאול יוסף מחותנו נדוניה גדולה מאד, ומחמת סיבה כלשהי איבד את כל כספו בענין רע. חודש ימים

"אני אגיע לעולם האמת", הפתיע אותי מרן רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל בהתבטאות מפתיעה, "גם אתה תגיע לעולם האמת", הפטיר הרב. "בעזרת השם אחרי... תרצה להיות לידי?"

סיפור מדהים שקיבלנו בתגובות על סדרת השיחות עם אנשים מופלאים הנבחרים על כל הש"ס

מאת: הרה"ח אהרן כהן

הרבה תגובות מעניינות ומדרבנות מגיעות כסדר מאלפי הקוראים החשובים שליט"א. זה מבקש להודות על התועלת והדרבון שקיבל, להשקיע בלימוד וידיעת הש"ס, רעהו מודה על הרעיונות והתוכניות המגוונות לשינון וחזרות. כשעיקר העיקרים זו התועלת שיהודים מקבלים להתחזק בלימוד התורה, כל אחד לפי רמתו ודרגתו. כעת בחרנו לשתף בשתי תגובות מרגשות ומפעימות, שעדיין מפעפעות בקרבנו.

"כעת קבלתי היתר הוראה", נשמעה ההודעה המרוגשת מעבר לקו הטלפון, עודני מנסה להעיר את ליבו לטעות בכתובת, ומנסה להיזכר מי אחראי ב'דרשו' על מסגרת 'קניין ההלכה'...

"לא. זו לא טעות! פשוט רציתי להודות. זה שנים שאני משקיע בלימוד בשולחן ערוך, על מנת לזכות לעמוד בכור המבחן ולזכות לכתרה של הוראה. לא קלה היא הדרך... אך נהגתי כסדר להתיישב ולעבור בשקיקה על השיחות הייחודיות עם חברי מסגרת 'קניין ש"ס', הזוכים לטפס ולהתקדם בדרכם הסלולה, לזכות לידיעת הש"ס ולהיות בבחינת 'קנאת סופרים תרבה חכמה'...

"אכן", הוא מבהיר, "לא כל רעיון המתאים לידיעת וזיכרון הגמרא, מתאים בלימוד ההלכה, אך בהחלט, ליבת הרעיון - העקביות בתכנית, הדבקות במטרה, זה דבר שכל לומד ובעצם כל יהודי צריך ללמוד מהם. ועל זה אני רוצה להודות!".

תגובה מרגשת הגיעה אלינו מהרה"ג יעקב יעקבזון שליט"א, מחשובי המקורבים למרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל - אשר ללא ספק חובה עליה להתפרסם לתועלת כלל הקוראים החשובים.

וכה מספר הרב יעקבזון בקול רוגש, אחר שנתוודע לדרכי השינון והחזרות של הרב דוד אלבז, שהתפרסם לאחרונה, דבר שהזכיר לו סיפור אישי, כשהוא חושף במעט מזעיר כמה שזכה לחוות ולחזות לפני ולפנים.

"היה זה באחד הימים, היה לי דין ודברים בין כמה רבנים וראשי ישיבות, האם בעצם יש מצווה לסיים את הש"ס. עלו דעות לכאן ולכאן. כשצד אחד טענו כמה שזה לא דבר שכל אחד יכול לעשות אותו, יש כאלה שאוהבים ללמוד בעיון וכדומה, ואז הועלה הרעיון לשאול את מרן שר התורה זצ"ל.

"בחלקי", משתף הרב יעקבזון, "נפלה הזכות להיכנס ולהציע את השאלה. ואכן בהזדמנות נכנסתי ופרסתי את השאלה, וביקשתי לשמוע את דעת התורה.

"אני אגיע לעולם האמת", הפתיע אותי רבי חיים קניבסקי בהתבטאות מפתיעה, 'גם אתה תגיע לעולם האמת', הפטיר הרב, 'בעזרת השם אחרי... תרצה להיות לידי?', שאל הרב בחיוך בהמשיכו, "תרצה להיות לידי? אני אשוחח בלימוד. איזה פנים יהיו לך באם לא תדע את הש"ס... זה ממש גיהנום, כשהוא מתכוון לאמור שלעמוד ליד מי שמדבר בש"ס, ולא מבינים ויודעים מה שהוא אומר, זו פשוט הרגשה של גיהנום...

"עמדתי בהלם מוחלט", משחזר הרב יעקבזון את המעמד, "כשבני המשפחה עמדו נדהמים גם הם למול המחזה הלא שגרתי, כשאני הרהבתי עוז ושאלתי להלכה ולמעשה; 'איך לומדים את הש"ס?', 'ואז הופתענו שוב. הרב זצ"ל ענה בהוראה חדה וברורה: 'תלמד בכל יום עשר דף גמרא עם רש"י ותוס' ופירוש המהרש"א... כשיהיו לך חידושים תעביר לי את זה'...

"יצאתי מהחדר, וידעתי שני דברים", מתחייך הרב יעקבזון. "אחד, שאני הולך ללמוד עשר דף ליום, ושנית, וזה ידעתי לא פחות מהראשון, שזה כמעט בלתי ישים עבורי. עד אז למדתי כל השנים רק בעיון, אפילו דף היומי לא ניסיתי ללמוד, ופתאום לעבור ללימוד שכזה.

"עבר שבוע והיות שראיתי שהדבר מדי גדול עלי, אזרתי עוז ונכנסתי להתחנן ולבקש הנחה, היות שאני מוסר שיעור בעיון בישיבה גדולה וכו', אך הרב לא ויתר על מילתו.

מהרש"א ואף בלי תוס', אך שיהיה עשר דף בכל יום, וכך ללמוד את כל הש"ס"...

לסיום שב הרב יעקבזון ומבקש להביע הערכה לחברי מסגרת 'קניין ש"ס' בכלל, ובאופן מיוחד לחברים היקרים המשתתפים בדרכי לימודם - דבר הגורם ומדרבן עוד ועוד אברכים ובני תורה, להצטרף ללימוד ולדעת את הש"ס כרצון הגר"ח זצ"ל, שזו היתה בקשתו ושאיפתו שיזכו לדעת את הש"ס.

שלחית תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

המשך מעמוד 27 | הרה"ח רבי יוחנן בריזל

במקרים של אחוזים משמעותיים. גם אם מישהו תרם חלק קטן מאוד, הוא כבר שותף! שותפות של גוי בבהמה פוטרת מבכורה, אפילו אם יש לו רק אחוז אחד בבהמה. כל תשעים ותשעת האחוזים הנותרים נפטרים מן הבכורה, כי כשיש למישהו חלק בזה, קטן ככל שיהיה, הוא נחשב לשותף'...

"לכן אני שמח ומאושר בלימוד התורה ובשיעורים שאני זוכה למסור", סיים רבי שלמה זלמן את דברו. "די לי שאני טובל את רגלי בקצה הים הגדול של תורה, הים בו שטו כמוני בכל הדורות תלמידי חכמים גדולים וצדיקים"...

אי אפשר לסכם פרק זה בלא להתייחס לדמותו של ראש ישיבת מיר, מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ששמו הפך למשל ונמשל של אהבה והערכה לתורה. סיפר לי ידידי המחנך הרב יעקב גינזבורג שליט"א, כי כאשר למד בבחרותו בישיבת מיר, ראה באחד הבקרים את ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה שהיה כבר בערוב ימיו, יוצא מהיכל הישיבה לאחר תפילת שחרית ועולה לעזרת נשים'. בעודו עטור בטלית ותפילין, הציץ ראש הישיבה מבעד לחרכי הוילונות על בית המדרש, שכבר המה מקול התורה. עיניו ברקו מאושר, ולאחר רגע זלגו מעיניו דמעות התרגשות. דמעות של אושר, דמעות של אהבת תורה.

"המראה הזה הותיר בי רושם עז", סיים התלמיד את סיפורו. "הרי ראש הישיבה כבר כיהן ברמה שנים רבות, ובודאי ראה את המחזה הזה פעמים אין ספור. אך אהבת התורה היוקדת שלו ריגשה אותו בכל פעם מחדש!"...

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

"בבלבול המוחין בו הייתי שרוי לא התאפקתי והגבתי בשאלה: 'הרי גם הרב לומד רק שמונה דף ליום?', התקשיתי להבין את המספר הגדול של לימוד עשר דף ליום. 'תודה רבה, אני לומד עוד דברים', הגיב הרב בחיוך משיב לב.

"עברו שבועיים, ובאמת הרגשתי שכלו כל הקיצין, זה ממש לא בשבילי. ביקשתי מחמי הגה"צ רבי אברהם שלמה לייבוביץ שליט"א, שמרן זצ"ל קירבו מאוד, להיכנס ולהתחנן על נפשי, כשהוא אכן נכנס וביקש להוריד לפחות את ששי-שבת, אך מרן זצ"ל ממש התעקש, עשר דף ליום, בכל יום. לבסוף, ויתר הרב, שאלמד בלי

את הארנק באוטובוס - לא היתה חדה ונוקבת כפחדו של רבי משה, כי איבד חלילה ידיעה בתורה! כך מעריכים תורה! כך נותנים "גודל לאלוקינו"!

בנותן טעם לספר כאן אנקדוטה שתעיד על שורש הערכתו העצומה, של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ללימוד התורה:

תלמידו משיבת 'קול תורה', המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, סיפר כי שמע ממנו פעם משפט מפליא שאמר ברוב ענוותנותו: "אילו גאון הגאונים רבי עקיבא איגר זצ"ל היה נכנס לשיעור שלי בישיבה, הרי וודאי לא היה מתייחס ברצינות לזוה שיעור... וכי זה נקרא שיעור? וכי אלו נקראים חידושים?"!

"נו", המשיך רבי שלמה זלמן, "בוודאי תמהים אתם - כיצד אני אומר את הדברים בחיוך על שפתיי? הרי לכאורה הייתי אמור להיות שבור מזה שאני חושב כך?!"

"אלא אומר לכם: משל למה הדבר דומה? לשני אנשים המגיסים תרומות להחזקת מוסדות תורה. שניהם נשלחו על ידי מוסדות ענק עם אלפי תלמידים שהוצאותיהם כבירות, והם יוצאים למסע אצל נדיבי עם למען שולחיהם.

"אחד מהם החליט שהוא לא טורח לבקר אצל תורמים שאינם בעלי ממונ. 'לשם מה לטרוח ולהגיע אליהם', נימק באוזני חברו, 'הסכומים שאני זקוק להם עצומים, ומה שהם יביאו לי יחשב לפרוטות'.

"חברו חלק עליו מכל וכל. 'דבר ראשון, פרוטה לפרוטה מצטרפת', אמר, 'אבל כיצד אוכל לוותר על האפשרות לזכות את כל תומכי התורה הללו בשותפות בזכות הלימוד?! שותפות לא מתקבלת רק

המשך מעמוד 19 | הרב ישראל היימן

נפשו למות, הצער הוא חיצוני ובפנימיות שוכנת שמחה, אותה לא ניתן לשנות או לקחת".
ירדנו מהרכב נרעשים מעוצמת החידוש הנפלא, וכאמור החידוש הזה נחרט לי שם בעמקי הנפש.
איני יודע אם התירוץ הוא על דרך הפשט או רק על דרך הדרוש, אבל וודאי שלימוד גדול ניתן ללמוד ממנו גם לימינו אנו, בין אם אנחנו מאילו שמשותתפים בשמחת בית השואבה בצורה אקטיבית, ובין אם אנחנו מאילו שמשותתפים בה בצורה פסיבית, זמן

שמחתנו הוא וודאי מתננה אלוקית נפלאה, שלא נועדה רק לספק לנו תעסוקה לשבוע שלם... היא נועדה להטעין בנו מצברים לחורף שלם, היא נועדה להנביט בנו זרעי שמחה בה' יתברך, אותם נצטרך לגדל ולהפריח כל החודשים הבאים עלינו לטובה, כשאנחנו נמצאים במציאות של "חבוקה וחבוקה בך" בצילא דמהימנותא, ניתן להטעין בתוכינו את השמחה הגדולה של "ושמחתם לפני ה' אלוקיכם" ולמלא בה את כל חדרי הנפש.

אפריילעכ'ן יו"ט.

פרשת האיני - חג הסוכות | יו"ל ע"י 'דרשו' - קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה | 02-560-9000 | info@dirshu.co.il

כלפי מה הדברים אמורים? חג הסוכות הוא 'זמן שמחתנו'. רבותי, יהודי שיושב בסוכה בחג הסוכות ואינו מרגיש בשמחה עצומה, צריך לבדוק את עצמו. אתה בטוח שיש לך אמונה חזקה במה שאמרנו חז"ל ובמה שכתוב בספרים הקדושים? אם אתה מאמין שאתה התנקית ונטהרת ביום כיפור מכל העבירות והחטאים, ושעכשיו אתה יושב בסוכה, בצילא דמהימנותא! בהיכל המלך! איך אתה יכול שלא לשמוח???

אני רוצה לומר לכם דבר מאוד חזק, שכדאי להפנים אותו. אני אתאר את זה במשל. תגידו, מה קורה לאדם שיש לו חולצה אחת, שפעם בשנה יש לו אפשרות לכבס אותה?

כמובן שבמשך השנה החולצה מתלכלכת ונהיית מטונפת נורא, אבל אז מגיעה הפעם האחת בשנה, שבה החולצה עוברת כיבוס וחוזרת אליו כשהיא צחורה! נקיה מכל רבב.

מה אתם חושבים? האיש הזה, עכשיו כשהחולצה שלו נקייה כל כך, הוא יתגלגל על הרצפה ויעשה פעולות שייגרמו לה להתלכלך? כמובן שלא! הוא ישמור על החולצה מכל משמר, וישתדל בכל כוחו שלא ללכלך אותה.

אבל אם האיש הזה עיוור ולא רואה את החולצה, אומרים לו שהיא היתה מלוכלכת, עכשיו היא נקייה. הוא לא בטוח שזה נכון. כמובן שהוא פחות יזהר על החולצה שלו...

ועכשיו נחזור למציאות שלנו: רבותי! מי שמאמין באמונה שלמה ותמימה, בלי שום פקפוק, שביום הכיפורים הקב"ה לקח את הנשמה שלו וכיבס אותה - "כי ביום הזה יכפר עליכם... מכל חטאתיכם", מי שמאמין בזה באמונה שלמה, אחרי יום הכיפורים הוא יזהר מאוד שלא ללכלך את החולצה שלו! הוא יזהר וישמר מכל דבר שעלול לטנף את הנשמה שלו!

לא זו בלבד, אלא שהוא ירגיש טוב עם זה שהחולצה נקייה וצחורה, וכל עוד היא לא שבה והתלכלכה הוא יהיה שמח ומאושר.

ככה אנחנו נכנסים לסוכות, עם חולצה נקייה, אנחנו צריכים להאמין בזה, להכיר במציאות הזאת, כך נוכל לשמוח. מי שלא שמח בסוכות, זה בגלל שהוא לא מאמין בכח של יום הכיפורים, וממילא הוא צפוי חלילה לשוב ולהתלכלך, כי הוא בכלל לא יודע שהוא נקי עכשיו!

ומי שלא מאמין מספיק חזק, רבותי, סוכות זה חג האמונה, זה הזמן להשריש את האמונה בלב, לדבר דיבורים של אמונה 'האמנתי כי אדבר', ככל שמדברים יותר זוכים לאמונה חזקה יותר, לשבת בסוכה, להתפלל לקב"ה שישיריש את האמונה בלב שלנו.

איך כותב ה'חזון איש' באגרות שלו, לא פעם אחת ולא פעמיים: "העיקר לזכור למי אתה עובד". לחשוב על זה ולזכור את זה, אנחנו עובדים את מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שחפץ בנו, חשק בנו, רוממנו מכל לשון וקידשנו במצוותיו! אח איזו שמחה!!!

חלק מהשגת האמונה תלוי במעשים שאנחנו עושים. רבותי, הזוהר הקדוש כותב, שבחג הסוכות מגיעים שבעת הרועים של עם ישראל לבקר בסוכה שלנו, אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף ודוד. תגידו

מצוות תשובה היא מצווה ככל המצוות, וכל עצם עיקרה של המצווה היא להצטער ולהתחרט, איך אפשר לשמוח כשעושים תשובה???

השיב לו הרבי בדרך משל: תחשוב על איש פשוט, אדם בור ונבער שלא קנה דעת וחכמה ולא יודע שום דבר. היה לו חשק גדול לשרת את המלך. הוא אוהב את המלך, ורוצה מאוד להכין למלך כוס קפה... איכשהו הוא הצליח אחרי ניסיונות רבים, להגיע אל המלך ולבקש ממנו שיאות לאפשר לו להכין לו כוס קפה.

המלך ראה כמה עז רצונו של האיש לשרת אותו, והסכים. אותו אזרח פשוט לקח כוס מפוארת מהמטבח של בית המלך, הכניס בכוס מנה גדושה של קפה טורקי טרי וריחני, הרתיח מים בקומקום, מזג פנימה וערבב חזק, וכעת הוא צועד מעדנות אל הטרקלין שבו יושב המלך, פסיעה אחר פסיעה, בזהירות רבה, כדי להגיש למלך את כוס הקפה.

הטרקלין רחב ידיים, המלך יושב בקצה השני, והאזרח עם הכוס צועד בזהירות, והנה פתאום הוא מאבד את הריכוז לרגע אחד, הכוס מחליקה לו מהיד ו... מתרסקת על הרצפה...

מילא הכוס שנשברה, מילא הקפה שנשפך... אבל ה'בוץ'... הגרגירים השחורים שניתזו לכל עבר... אוי ואבוי. הוא טינף את היכלו של המלך, עוד רגע יתפסו אותו עבדי המלך הנאמנים, ויציאו הישר אל הגרדום. איזה מן דבר זה? אזרח פשוט מגיע ממרחקים כדי לטנף את ארמונו של המלך? בוש וחרה!!!

האיש החוויר, ידיו רעדו באימה, כל קורות חייו רצו לנגד עיניו, הוא נפרד במחשבתו מיקיריו, והבין שעוד רגע קט והוא יהפוך מאכל לעוף השמים...

ואז נשמע קולו של המלך. המלך הרחום והחנון אומר לו: "אל דאגה אזרח יקר, אני לא כועס עליך. ללכת את הטרקלין שלי? אל דאגה. קח בבקשה סמרטוט ותנגב את הטינופת. זה הכל, ברגע שהכל יהיה נקי, תוכל להכין לי כוס קפה ולנסות את מזלך פעם נוספת..."

"נו, מה אתה אומר?", שאל הרבי את היהודי ששאל אותו איך אפשר לעשות תשובה בשמחה... "האיש הזה שמח או מצטער???" התשובה היא גם וגם. הוא מצטער מאוד על כך שטינף את היכל המלך, אבל הוא שמח שמחה עצומה על כך שהמלך נתן לו הזדמנות נוספת, ומאפשר לו לנקות את הלכלוך, במקום להעניש אותו בעונש הולם למי שחטא כך כנגד המלך".

כך גם אנחנו, שנה שלימה אנחנו התלכלכנו בעבירות, שפכנו 'בוץ' לכל עבר, התמלאנו בלכלוך וטינופת. מה הגיע לנו על כך? אוי ואבוי, עדיף שלא ננסה אפילו לחשוב על העונש שמגיע לנו, אבל המלך רחום וחנון, אבינו שבשמים שאוהב אותנו ורוצה בנו, "אשר קידשנו במצוותיו ורצה בנו", מה הוא עשה לנו? כלום! הוא אמר לנו: 'בני היקרים, קחו סמרטוט, תעשו תשובה, תנקו את הבוץ והלכלוך, ואני נותן לכם הזדמנות נוספת לעשות את רצוני ולשרת אותי'...

איך אפשר שלא לשמוח על ההזדמנות הנפלאה הזאת???

תחשבו על זה, אם הילד שלכם רואה שהשאריתם כסא ריק, מה זה עושה לו, איזה רושם זה עושה עליו? הוא מבין שזאת לא בדיחה, האבות הקדושים באמת מגיעים לשבת בסוכה שלנו... ככה אנחנו מרוויחים שתי ציפורים במכה אחת: גם נטענו בלב של הילד שלנו את האמונה החזקה, וכמובן בלב שלנו עצמנו, וגם זכינו באמת לארח את האושפיזין בשמחה ובלבב שלם!

ה'יסוד ושורש העבודה', כותב דבר נורא, שמי שאינו מזמין את האושפיזין לבוא ולבקר בסוכתו, הם באמת לא דורכים בסוכה שלו... זה דבר נורא! אבל מי שמכין כסא, ומזמין את האושפיזין בפה, ומאמין באמונה שלמה שהם אכן מגיעים, ושמח עמהם ומתנהג בכבוד ראש ובשמחה של מצווה, כפי שראוי להתנהג בחברת האבות הקדושים, אחד כזה זוכה לחגוג את חג הסוכות כדבעי, ובאמת זוכה לקיים "זמן שמחתנו", ולהשפיע מחג הסוכות שמחה גדולה לכל ימות השנה, אמון כן יהי רצון.

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי שמואל יוסף שטיצברג

מן השמים'. ולכן חג הסוכות הוא זמן שמחה, כי הקדוש ברוך הוא כביכול שמח כשהוא מכין מזון לבריותיו. וזה בא ללמד את האדם, לקבל את האורח בסבר פנים יפות, ולתת צדקה בשמחה. "יעזור הקב"ה, שיהיה לכולנו 'לב שומע', ונוכל להאזין לרחשי הזולת, ולקיים את כל הפירושים של 'זה א-לי ואנוהו', גם להדר בנוי מצוה, וגם להידבק במידותיו של הקב"ה שהוא רחום וחנון. ואז נזכה למה שכתב רבינו המהרש"ל (חידושי אגדות מס' שבת שם), שהשם יתברך נראה לבני ישראל לפי מעשיהם וענייניהם, וכאשר בני ישראל מתנאים במצות השם, ומקיימים 'זה א-לי ואנוהו', גם הקב"ה נראה ומתנהג עמם בנוי ובהדר".

את האמת: זה מרגש אתכם שאברהם אבינו ומשה רבינו באים לבקר בסוכה שלכם? או שבעצם אתם חושבים שזה לא בדיוק ככה, וזה רק סוג של הגזמה... חלילה וחס! אם הזוהר הקדוש כותב זאת במילים ברורות, אז זאת האמת. איך אפשר שלא להתרגש???

ה'פלא יועץ' כותב שאצלם נהגו להניח שבעה כיסאות ריקים בסוכה, כסא אחד לאברהם אבינו, כסא אחד ליצחק אבינו וכן הלאה.

נו, לא לכל אחד יש מקום בסוכה לשבעה כיסאות ריקים. לצערנו אנחנו היום נאלצים להסתדר עם סוכות קטנות, ולשמחתנו ב"ה המשפחות הולכות וגדלות... אבל כסא אחד ריק להשאיר לאושפיזין - זה אפשרי בדרך כלל.

אני הקטן נוהג להשאיר בסוכה שלי כסא אחד לכבוד האושפיזין, ועליו יש כיסוי יפה ומכובד, שרקומים עליו שמותיהם של האושפיזין הקדושים.

הסדר פותח את הדלת ואומר 'הא לחמא עניא וכו', כל דצריך ייתי ויפסח'. אבל בסוכות לא מסתפקים רק בפתירת הדלת. אלא עושים הרבה יותר מזה, יוצאים ממש החוצה אל הרחוב, אל מקומם של העניים וחסרי הבית, כדי להרגיש אותם, לרדת לדעתם של אלו שהבית שלהם אינו מחסה כראוי, ולהרגיש את אלו שזקוקים לעזרתנו.

"וכעין דברים אלו מצינו בספר הקדוש שפת אמת (סוכות, דף ק"א), שאומר שאחרי שהבריאה התחדשה בראש השנה, זהו הזמן להתפלל על הפרנסה ועל קיום העולם. 'וזהו טעם הפשוט של מצות סוכה, לצאת החוצה מן הבית, ולדעת כי הארץ צריכה מטר

המשך מעמוד 18 | הרה"ח רבי יוחנן בריזל

את כספם, ואף שב לעשות עימם עסקים. "אחר כך פרצה המלחמה, כל היהודים ברחו מלבנון, לא נשאר אפילו יהודי אחד שאוכל להשיב לו טובה", מספר השופט, "בהמשך היגרתי לארגנטינה, וגם אם פגשתי יהודים פה ושם, לא יצא לי אף פעם להגיע למצב שהם היו זקוקים לעזרה ממני.

"כשהביאו בפני את האסיר האמריקאי, ראיתי את המראה היהודי שלו, זקן, פיאות, כיפה לראשו, ציצית בבגדו, אמרתי לעצמי: הוא מאוד דומה ליהודים ההם, שהצילו את אבא שלי, ונתנו לו אפשרות להתעשר מחדש. אני חייב להחזיר לאיש הזה טובה!!!".

"הנה כי כן", מסכם הרב בריזל את הסיפור הנפלא, "תראה מה זה השפעה על ילד קטן. שישים שנה עברו והוא לא שכח את זה. הוא חיכה להזדמנות שתהיה לו כדי להחזיר טובה... תראה כמה כח השפעה יש לנו על ילדים של אחרים, קל וחומר בן בנו של קל וחומר, על הילדים שלנו...".

"ביום מן הימים הסתבך אביו בעסקה כושלת, עם שותף רמאי שעשק אותו, ובתוך זמן קצר איבד את כל רכושו, ולא היה יכול להמשיך במסחר. הילד הפסיק לצאת בשליחות אביו..."

"יום אחד הוא יושב בקרן זוית, והנה חולף על פניו אחד מאותם יהודים שהוא היה מביא להם שליחויות. היהודי הלבנוני זיהה אותו ושאל 'א וואלד, לאיפה נעלמת? מה קרה הפסקת להביא לנו סחורה מאבא???'.

"הוא השפיל מבט וסיפר את האמת... 'אבא הסתבך ולא נשאר לו כסף כדי להשקיע בסחורה חדשה'..."

"היהודי אמר לו: 'ככה? אבא שלך פשט את הרגל? אוי ואבוי, זה לא בסדר. אבא שלך סוחר ישר, לא מגיע לו. אני אעזור לך!!!"

"הלך היהודי וגייס כמה חברים יהודים, שעבדו גם הם עם אביו של הילד, שלימים נהיה שופט בארגנטינה, כל אחד מהם נתן סכום מכובד, יחד זה הצטבר לסכום גדול מאוד שהם הפקידו בידי הערבי, שחזר לעסות עסקים, ובתוך זמן קצר התעשר בחזרה והחזיר להם

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מדוע נקרא שליח הציבור בשם 'חזן'?
- ◆ אדם שנוצר על פי ספר יצירה - האם נחשב כישראל או כגוי?
- ◆ לאיזה צורך מותר לדבר בין 'ישתבח' ל'יוצר אור'?

מהלכות ש"ץ ומשרות ציבור

- בתשובות הרא"ש, נשאל בנוגע לציבור שהיה באפשרותם לשכור אחד מן השנים: רב מורה הוראה, או שליח ציבור, שיוציאם ידי חובתם בתפילה. והשיב, שהרב קודם לש"ץ.
- לא ישמש כש"ץ אלא אדם המקובל על הציבור; והמשמש כש"ץ כנגד רצון הציבור, הריהו כגוזל את הציבור, ואסור לענות אמן אחר ברכותיו.
- אין להעביר אדם מכהונתו במשרה ציבורית כלשהי, בגין שמועות על מעשים רעים שעשה, אלא אם כן העידו על כך שני עדים כשרים. אולם, אף שמועה שלא אומתה בידי עדים, נחשבת בתנאים מסוימים למבוססת דיה כדי להעביר אדם מכהונתו מחמתה.
- אסור לישראל לתבוע את חברו למשפט בבית משפט שאינו דן לפי חוקי התורה, ללא קבלת היתר מרב הראוי לכך. ומי שעבר על איסור זה, ולא עשה תשובה - פסול מלשמש כש"ץ בימים הנוראים.
- ראוי לכל אדם להתפלל מתוך הסידור, ועל אחת כמה שהש"ץ צריך להקפיד על תפילה מתוך הסידור, ועל שם כך נקרא שליח הציבור בשם 'חזן', דהיינו, שמוטל עליו 'לחזות', כלומר, לראות, מה וכיצד יקרא באוזני הציבור.
- אדם שנשא במשרה ציבורית שיש בה מעלה וכבוד, ומת, והותיר אחריו בן הראוי למלא את מקומו - הבן קודם לכל אדם אחר למינויו למשרת אביו, גם אם ישנם המתאימים למשרה זו יותר ממנו.
- כל אדם מחויב להשתתף בהוצאות צורכי הציבור במקום מגוריו. מעיקר הדין, שיעור ההשתתפות הוא לכל אדם לפי מצבו הכספי, אך יש מצורכי הציבור שמטילים את תשלומם על הציבור בסכום קצוב לפי מספר הנפשות, והדבר תלוי במנהג המקום, ובנתונים נוספים.

מהלכות קדיש ושאר 'דברים שבקדושה'

- חכמינו ז"ל תיקנו שכל 'דבר שבקדושה', כגון קדיש וקדושה, יאמר רק במעמד עשרה אנשים 'גדולים', המכונה: 'מִנְיָן'. ובנוגע לקדיש, נחלקו הפוסקים, אם צריך שהפסוקים או התפילה שעליהם נסוב הקדיש יאמרו במנין.
- כל 'דבר שבקדושה' שאינו נאמר אלא ב'מנין' - אם התחילו לאמרו במנין, ובמהלך אמירתו יצאו חלק מבני המנין, ולא נותרו במקום עשרה אנשים, מותר להמשיך ולאמרו ללא מנין, עד תומו. ולכן, לדוגמה, אם התחילו חזרת הש"ץ, ולו באמירת "ברוך אתה ה'" שבתחילתה, והמנין התבטל, מותר להמשיך עד לאחר קדיש 'תתקבל', הנסוב גם על חזרת הש"ץ.
- לאחר לימוד תורה שבעל פה אומרים 'קדיש דרבנן'. ויש אומרים, שאין לומר קדיש דרבנן אלא לאחר לימוד דברי אגדה מהתורה שבעל פה, ולא לאחר דברי הלכה; וכן המנהג.
- אדם שנוצר על פי ספר יצירה - כפי שיצר לפני כארבע מאות שנה רבי אליהו בעל שם זצ"ל, אב"ד חעלמא - אינו מצטרף ל'מנין', ואינו נחשב לישראל, ומסתבר שאין דינו פְּאָדָם כלל.

מהלכות 'פְּרָכוּ'

- מיד לאחר עניית 'ברוך ה' המבורך' על 'פְּרָכוּ' שלפני ברכות קריאת שמע, הרי זה כאמצע ברכה, ואסור להפסיק לכל דבר שאסור להפסיק באמצע ברכה, כגון לעניית אמן, וכל שכן שאסור להפסיק בדיבור. אולם, כמובן, מי שטרם סיים פסוקי דזמרה בשעת עניית ברכו, וכל שכן מי שנקלע לבית הכנסת בשעת אמירת ברכו, ואין בכוונתו להתפלל עם הציבור, אין זה נחשב לגביו כתחילת ברכה.
- אסור להפסיק בדיבור בין ברכת 'ישתבח' לברכת 'יוצר אור', מלבד לעניית ה'קדיש' וה'ברכו'. אולם, מותר להפסיק לצורכי מצוה, או לצורכי ציבור, כאשר יש צורך בהפסקה זו.